Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 196 (1946) ♦ Вівторок, 13 жовтня 1998 року ♦ Ціна договірна

І до чого така «політика» доведе?..

Мається на увазі політика «радикальних економічних реформ», глашатаєм якої є Президент, а реальним втілювачем у життя — Кабмін. Одних, як ця бабуся на фотографії, — на паперть «відчувати смак Америки». Інших, як колектив Запорізького феросплавного заводу, — до паралічу. Металургійну галузь — до розвалу.

А чи довго ще будуть вивозити на власному горбу кабмінівські щедрі посули (про які потім досить швидко забувають) наші підприємства, як це зробив «Сумихімпром»?

Про це та про інші реалії сьогоднішньої урядової «політики» читайте на сторінках 4—7.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Нас грабують — ми копаємо

Копання цукрових буряків уручну нинішнього року практикується як ніколи і остаточно стало нормою вітчизняних ланів. На Вінниччині селяни без комбайна долають кожен десятий гектар, в одному лише Мурованокуриловецькому районі на 58% «солодких" плантацій зібрали корені руками. А в Тернопільській області вправдовж жнив на справу порятунку цукристих збираються мобілізувати аж 100 тисяч свідомих копачів.

— У нас в МінАПК цей процес зветься трохи інакше,—підкоригували мене не без іронії на тому кінці дроту, коли я зателефонувала до Міністерства агропромислового комплексу і заговорила про ручне копання. — «Нетрадиційне збирання» — не так вухо ріже. Адже XXI сторіччя ось-ось... Усі бурякосійні області ми зорієнтували на безкомбайнові жнива. Причини — відомо які. На селі ні солярки, ні техніки...

(Закінчення на 8-й стор.)

Спочатку — бюджет, згодом — відповідальність

Таку, якщо коротко, думку висловив на узгоджувальній раді голів парламентських комітетів і фракцій Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко.

— Я не проти відповідальності уряду за становище, що нині склалося в економіці держави, — сказав Олександр Миколайович, — але рішення парламенту не повинні загострювати суспільно-економічну ситуацію в країні. Тому доцільно повернутися до питання про відповідальність уряду в листопаді, коли Верховна Рада одержить від нинішнього складу уряду проект бюджету-99.

(Закінчення на 2-й стор.).

Незабаром зустріч. Звіримо годинники

Президент України Леонід Кучма провів телефонні переговори з президентами Румунії Емілом Константинеску та Молдови Петром Лучинським.

Як повідомили в пресслужбі адміністрації глави Української держави, під час розмов обговорювалися питання українсько-румунських і українсько-молдовських відносин у контексті підготовки до тристоронньої зустрічі у верхах, що відбудеться 23—25 жовтня в Кишиневі.

Глави держав також обговорили розвиток подій щодо краю Косово і виклали свої підходи. Президенти України, Румунії та Молдови наголосили на необхідності якнайшвидшого розв'язання цієї проблеми в рамках рішень Ради Безпеки ООН.

Доктор медицини змінює професію

10

Шлюб по-українськи

12

Аварія в горах під Салоніками: крапки над «і» поставив суд

13

На аренах країни і світу

15

Перший старт завжди у квітні

Перший комерційний запуск супутників за допомогою нового україно-російського ракетно-космічного комплексу «Дніпро» заплановано на квітень 1999 року, повідомляє «Інтерфакс». На орбіту буде виведено англійські космічні апарати. За основу ракетно-космічного комплексу взяли міжконтинентальні балістичні ракети SS-18, які мають зніматися з бойового чергування і утилізуватися. Їх виробляли в НВО «Південне» (Дніпропетровськ). Для реалізації проекту 1997 року було засновано міжнародну комерційну космічну компанію «Космотрас». 50% капіталу компанії належить Росії, 50% — Україні. До складу засновників увійшли з боку України НВО «Південне» і завод «Хартрон».

Про демократію з вуст «залізної леді»

Екс-прем'єр-міністр Великобританії Маргарет Тетчер прийняла запрошення лідера Народного руху В'ячеслава Чорновола відвідати Україну, повідомляє «Інтерфакс-Україна». Під час з'їзду Консервативної партії Великобританії в Борнмуті лідер Руху запропонував М. Тетчер виступити в українських університетах з лекціями про демократію. М. Тетчер особливо цікавлять майбутні президентські вибори в Україні. Найімовірніше, візит відбудеться вже цього року.

P.S.

❍ Сьогодні в Чорному морі ВМС України проведуть підсумкове тренування з підготовки до спільних навчань українського та американського флотів «Сі Бриз-98».

❍ У Міністерстві охорони здоров'я посол Швейцарії передасть гуманітарну допомогу на 5 млн. франків для пологових будинків.

❍ В Орільківському заповіднику (Дніпропетровська область) згоріло 56 га лісу.

❍ На шахті «Ольховатська» в Єнакієвому (Донецька область) унаслідок обвалу породи загинув гірник.

У номер

● *Київ*

Угорські інвестори сподіваються...

Перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Мартинюк зустрівся з міністром закордонних справ Угорської Республіки Яношем Мартоні.

Як зазначив А. Мартинюк, нині між Україною і Угорщиною підписано понад 50 угод, спрямованих на розширення співпраці, особливо в економічній галузі. Але рівень товарообороту в 500—530 млн. доларів не відповідає потенційним можливостям обох держав. А. Мартинюк запевнив: парламент у максимально короткий термін ратифікує нові угоди, що мають бути підписані під час візиту Президента України в Угорщину.

Водночас угорський міністр заявив, що його країна й надалі залишатиметься партнером України. Проте гість вважає, що для активізації зв'язків інвесторам слід надавати державні гарантії, враховуючи слабкість українських підприємств.

На зустрічі йшлося також про проблеми національних меншин. А. Мартинюк сказав, що Україна не допустить погіршення прав нацменшин, зокрема угорців. Разом з тим Янош Мартоні висловив побажання, щоб Україна якнайшвидше ратифікувала Європейську хартію про регіональні етнічні норми.

● *Лондон*

Грошей менше, ніж обіцяно

Питання фінансового наповнення Чорнобильського фонду «Укриття» розглянули учасники 4-го засідання Асамблеї країн—донорів фонду «Укриття», що відбулося в Лондоні. Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» в управлінні інформації МЗС, українська делегація закликала учасників засідання активізувати дії щодо наповнення Чорнобильського фонду. У фонді на сьогодні лише 393,6 млн. доларів США замість запланованих 738 млн. За оцінками української сторони, це ставить під загрозу реалізацію ухваленого на саміті «великої сімки» в Денвері (США) 1997 року плану перетворення саркофага на четвертим реактором ЧАЕС на екологічно безпечну систему.

Учасників засідання поінформовано про чотири проекти першої фази плану «Укриття». Вони також розглянули питання страхування процесу здійснення цих проектів та затвердили програму роботи міжнародної групи консультантів з питання щодо їх реалізації.

● *Харків*

Запасайтеся водою!

Влада Харкова звернулася через місцеві радіо та телеканали до населення з роз'ясненням складної ситуації, що склалася в енергопостачанні регіону, повідомляє ДІНАУ. Харків'ян просять терміново погасити борги за використану енергію, а також запастися водою у разі вимушеного відключення електродвигунів водонасосних станцій, адаптуватися до скорочених графіків руху електротранспорту, перебоїв у роботі ліфтів. Сьогодні місто одержує тільки половину ліміту електроенергії.

Спочатку — бюджет, згодом — відповідальність

(Початок на 1-й стор.).

Проте 13 жовтня, так збіглося — «дідькове» число і звіт уряду, — стане для Кабінету міністрів, а також для Національного банку справжнім випробуванням. Депутати налаштовані на критику.

Отже, головне питання тижня — у вівторок. А на наступні дні до порядку денного сесії внесено також ряд важливих і невідкладних законопроектів: про межу малозабезпеченості, законопроект про столицю України місто-герой Київ, зміни до закону про оплату праці тощо.

***

Після наради у Верховній Раді члени узгоджувальної ради перейшли до зали засідань Кабміну, де перед ними виступили Прем'єр-міністр В. Пустовойтенко, міністр фінансів І. Мітюков, віце-прем'єр С. Тигипко та інші.

Вів це розширене засідання Президент України Л. Кучма. Мова, звісно, про ситуацію, в якій опинилися держава і її громадяни.

Президент ставив гострі запитання всім промовцям. Зокрема, про доходність за 9 місяців цього року української банківської системи.

— 600, а якщо все порахувати, то й усі 900 мільйонів гривень,— відповів міністр фінансів.

— І де ці гроші? Чи хоч щось із них вкладено у вітчизняного товаровиробника? — питав далі Президент.

Нема відповіді.

А виступ прем'єра Президент оцінив так (дослівно):

— Тому, хто тобі готував виступ, ставлю «неуд».

Тобто незадовільну оцінку Президента отримали клерки прем'єра. А сам він, певно, — гігант економічного й управлінського мислення. Тільки от не те йому написали.

Так і живемо.

Сьогодні народні депутати навряд чи даватимуть оцінку прем'єрським клеркам.

(Вл. інф.)

Співробітничаємо справді по-сусідському

Голова Верховної Ради Олександр Ткаченко прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Турецької Республіки Мехмета Альп Карасманоглу. Голова ВР висловив задоволення рівнем міждержавних і міжпарламентських відносин України і Туреччини.

На думку пана посла, нині Україна і Туреччина створили серйозну законодавчу базу для співпраці. Підписано понад 40 угод, готуються близько 15. Торік рівень товарообігу був 1,2 млрд. доларів, цього року очікують 1,4 млрд. (причому Україна має позитивне сальдо). Але, зауважив посол Туреччини, нині ситуація змінилася не вліпшу сторону, з огляду на запровадження обмежень на ввезення імпортних товарів. Пан посол переконаний, що це призведе до появи дефіциту, а також сприятиме зубожінню людей, які через ці обмеження втратять роботу. Пан посол закликав ВР якнайшвидше ратифікувати угоду про фінансове співробітництво (парламент Туреччини вже зробив це).

Щодо співробітництва в енергетиці, то пан посол вважає перспективи відмінними. Але й у цій галузі не все гаразд. Україна і Туреччина підписали угоду щодо будівництва нафтопроводу Джейхан—Самсун, яку вже ратифікували обидва парламенти, але ВР — із застереженнями, що, по суті, вважає пан Карасманоглу, унеможливило її виконання. Пан посол закликав ВР знову повернутися до розгляду цього документа.

Олександр Ткаченко зауважив, що Туреччина також не завжди виконує взяті на себе зобов'язання. Українська сторона була змушена призупинити поставки металу до Туреччини, оскільки покупці почали змінювати правила вже під час гри...

Також ішлося про перспективи співпраці у рамках Парламентської Асамблеї ЧЕС, співробітництво у галузі ВПК, допомогу Туреччини в облаштуванні кримських татар. Посол поінформував про підготовку до дострокових парламентських виборів у його країні. А ще Олександра Ткаченка запрошено відвідати з офіційним візитом Турецьку Республіку. Ця поїздка може стати першим візитом Олександра Ткаченка за кордон як Голови ВР.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Сьогодні не час

Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко на засіданні пресклубу Асоціації ЗМІ заявив, що він проти імпічменту Президентові і відставки уряду. «Сьогодні не час, — сказав він. — І практика довела, що часті зміни уряду призвели лише до поглиблення кризи». Водночас, на його думку, треба «зміцнити керівництво деяких пріоритетних напрямів діяльності уряду».

Олександр Ткаченко переконаний, що одночасно із затвердженням держбюджету-99 необхідно розглядати і кредитно-фінансову програму. Інакше в Україні знову буде «нереальний бюджет». Глава парламенту розкритикував діяльність голови Національного банку Віктора Ющенка, заявивши, що той припустився ряду стратегічних і тактичних помилок, які «не можна просто так прощати». А коли і прощати, то думати, як це позначиться на майбутньому країни. «Так звана грошова реформа в країні звелася до простої деномінації та не розв'язала жодну з основних проблем, зокрема, боргів, оборотних коштів, — наголосив Олександр Миколайович. — Це не дало можливості ані пожвавити виробництво, ані намітити шляхи виходу країни з кризи». Однак на запитання, чи підтримуватиме Голова ВР усунення В. Ющенка з посади голови Нацбанку, він відповів: усе вирішить парламент.

Характеризуючи роботу парламенту, його глава висловився за створення системи контролю за виконанням законів за всією вертикаллю влади. Як і на скільки дотримуються чинних законів на місцях, намагатимуться розібратися наприкінці жовтня в Полтаві під час Всеукраїнської наради керівників представницьких органів влади всіх рівнів.

Журналісти, звісно, не могли обминути в своїх запитаннях проблему приватизації землі, тим паче, що закон про оренду землі викликав гостру дискусію не один сесійний день. Голова Верховної Ради не бачить у найближчому майбутньому можливості для великомасштабної приватизації землі. «Вона може стати товаром у кращому разі через 20—30 років, і я зроблю все, щоб сьогодні не допустити її купівлі-продажу», — сказав він.

Олександр Ткаченко також негативно оцінив процес скорочення міністерств і відомств, які приносять кошти до бюджету держави, на тлі розростання силових структур. «Слід подумати, чи потрібні нам 19 правоохоронних відомств», — зазначив він.

Кращі серед кращих

Минулої п'ятниці Спілкою юристів України (голова Валерій Євдокимов) у чотирьох номінаціях проведено перший конкурс на краще юридичне видання 1997—1998 років. Він був присвячений Дню юриста і мав на меті сприяти підвищенню якості юридичної наукової, популярної та навчальної літератури. Для заохочення авторів юридичних видань і видавництв, що брали участь у конкурсі, було встановлено 16 грошових (по три премії з кожної номінації) і заохочувальних премій та спеціальні відзнаки.

На конкурс надіслали понад 180 видань. Це — монографії, збірники нормативних актів, коментарі, підручники, навчальні посібники, підготовлені провідними юристами нашої держави. До речі, серед фахівців, які отримали перші премії за номінацією «Юридичні монографічні видання», — заступник Голови Верховної Ради Віктор Медведчук та народний депутат України Олексій Ющик. Перша премія за номінацією «Збірники нормативних актів, коментарі» дісталася також й Інституту законодавства Верховної Ради України (директор Віталій Опришко).

Хоча конкурсні комісії і нагородили спеціальною відзнакою за високоякісне видання юридичної літератури видавництва «Юрінком Інтер» та «Ін Юре», все-таки складалося враження, що видавництва (а саме завдяки їм більшість юридичної літератури побачила світ) на конкурсі практично не згадувалися. Сподіваюся, в майбутніх конкурсах видавництвам юридичної літератури, їхнім проблемам буде приділено більше уваги, ніж на першому.

Сергій ДЕМСЬКИЙ.

З аграрного досьє «Голосу України»

✓ **ВОЛИНЬ** намолотила у 1998 році 450 тисяч тонн зернових.

Планували — 600 тисяч тонн.

Десять років тому брали до 900 тисяч тонн.

У найврожайніші роки — до 1 мільйона тонн.

Засіяли на 1999 рік 55% площ, відведених під озимі, —нема пального.

✓ **ВІННИЧЧИНА** планує зібрати цукрові буряки зі 129 тисяч гектарів.

Вироблено 148 тисяч тонн цукру (сезон переробки триває, буряки викопано на 81% площ, кожний десятий гектар — вручну).

Зварять (прогнозували навесні) — 350 тисяч тонн цукру.

Десять років тому отримували 800 тисяч тонн солодких кристалів.

Наступного року під буряки планують відвести (згідно з постановою КМ № 222) 195 тисяч гектарів, але глибоку оранку провели на 119 тисячах гектарів.

✓ **НА РІВНЕНЩИНІ** поголів'я великої рогатої худоби на 1 жовтня 1998 р. становило 94,5 тисячі голів — з початку року скоротилося на 3,4 тисячі.

Десять років тому в громадському секторі утримували 165,6 тисячі голів.

На кожну умовну голову заготовлено по 11,8 центнера кормових одиниць (за мінімальної потреби 23—24 центнерів). Невтішний показник, кажуть, підкорюють ще не зібрані кормові буряки, кукурудза на силос і не заскиртована солома.

Такий стан справ і в інших областях — оптимістичні лише мінагропромівські плани-99. А з іншим усе по-старому: вщент розбита техніка, брак матеріально-технічних ресурсів, брак коштів на рахунках господарств. Схоже, і наступного року врожайних рекордів чекати не варто.

Партійні рядки

Республіканці роблять крок до примирення

8 жовтня восьмий з'їзд Української республіканської партії обрав головою УРП Олександра Шандрюка. Новий лідер республіканців — кандидат економічних наук, працював у посольстві України в Канаді, обирався народним депутатом.

Цей з'їзд засвідчив, що завершилася епоха «вічних революціонерів» в українській політиці. Підтвердженням цього є і те, що на форумі республіканців було відмінено рішення ради партії від 15 березня 1997 року про виключення з її лав ряду батьків-засновників УРП — братів Горинів, Миколи Горбаля, Миколи Поровського та їхніх прихильників. Водночас можна стверджувати, що таким чином зроблено крок до об'єднання обох республіканських партій.

* * *

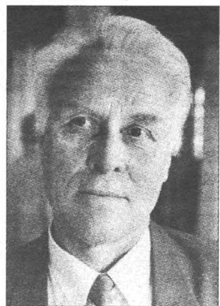
7 жовтня Міністерство юстиції видало свідоцтво про реєстрацію нової партії — «За красиву Україну». Її лідери — народні депутати Геннадій Балашов та Леонід Черновецький.

Володимир КОРОЛЮК.

Хто є хто: представляємо голів комітетів ВР

Василь СІРЕНКО, голова Комітету з питань правової реформи

«Без парламентського контролю правова держава неможлива»

— Верховна Рада попереднього скликання мала Комісію (потім — Комітет) з питань правової політики і судово-правової реформи. Вочевидь, ваш комітет є наступником свого попередника, але з дещо іншими повноваженнями. Звужує чи, навпаки, розширює зміна назви поле діяльності комітету? Що береться за основу його роботи?

— Нова назва є узагальнюючою. Зрозуміло, що вона вбирає у себе і правову політику, і судово-правову реформу, а також діяльність правоохоронних та судових органів, спеціалізованих судів, парламентський контроль, конституційні проблеми. Сюди ж слід віднести парламентську та адміністративну реформи, цивільно-правову — власне, усі види правових реформ, які здійснюються або мають здійснюватися в Україні. Адже без цього неможливо утворити підвалини справді правової демократичної держави.

Ми вже визначилися з приводу напрямів, які у процесі роботи сесії досліджуватимемо й робитимемо висновки, з наступним винесенням їх на розгляд Верховної Ради. Це чотири функціональні напрями, котрі «вестимуть» відповідні підкомітети. А саме: з конституційних питань; судово-правової реформи та організації діяльності судів; з питань парламентського контролю і парламентської реформи; систематизації законодавства і правотворчості. В узагальненому вигляді це той спектр діяльності, який делеговано нашому комітетові Верховною Радою.

Певною мірою комітет є інтелектуальною лабораторією, яка має досліджувати, аналізувати, мотивувати й аргументувати ті чи інші принципові позиції, що виносяться на розгляд сесії.

— Зі значною долею вірогідності можна сказати, що ваш комітет — то свого роду інститут держави і права у мініатюрі, як за тематикою, так і за професійно сильним його складом. Хоч, звичайно, кожне порівняння у чомусь кульгає...

— Чому ж, визначення близьке до істини. Практично, коли говорять про розподіл влади, треба зважати на те, що кожна з гілок влади повинна мати у своєму розпорядженні певний інтелектуальний аналітичний центр, який би достатньо професійно забезпечував її діяльність. І сьогодні, коли ми є свідками того, як один за одним видаються президентські укази, конституційність яких багатьма ставиться під сумнів, то слід усвідомлювати: вони є похідними від того аналітико-інтелектуального центру, який обслуговує президентську команду. Це в ньому народжуються й обгрунтовуються певні ідеї, котрі потім набувають форми президентських указів.

Верховна Рада повинна на них реагувати? Обов'язково! І не емоційно, а інтелектуально, показавши їх відповідність (чи невідповідність) чинній Конституції, і зробити певні висновки. У цій та подібних ситуаціях провідна роль нашого комітету безперечна.

— На постійну роботу у Верховну Раду ви прийшли з Інституту держави і права НАН. Маєте вчений ступінь доктора юридичних наук, посаду професора. Ви автор кількох книг. Тематика роботи інституту дуже близька до кола питань, що їх має вирішувати очолюваний вами комітет. Скажіть, будь ласка, що з напрацьованого вами особисто і колективом інституту може бути кореспондовано у діяльність комітету?

— Інститут завжди брав активну участь у законотворчості. Тож напевне немає такого закону, з якого наші фахівці не давали б висновків або рецензування, чи й того більше — брали безпосередню участь у його розроблянні. Скажімо, Вадим Борисович Авер'янов та Ольга Федорівна Андрійко активно працюють над розробкою питань адміністративної реформи, її правових актів. Їх буде досить багато — це й закон про Кабінет міністрів, положення про міністерства, про місцеві органи, про адміністративне розмежування та низка інших. Усі ці законодавчі акти обов'язково проходитимуть і через наш комітет.

До речі, ми щільно контактуємо ще з двома комітетами — з питань державного будівництва, місцевого самоврядування та діяльності рад, а також із питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та боротьби з організованою злочинністю і корупцією. У нас органічно пов'язані проблеми, тож ми просто зобов'язані співпрацювати. Від взаємодії трьох інтелектуальних лабораторій найперше виграє справа законотворчості, коли до сесійного залу вноситимуться не напівфабрикати, котрі треба ще «доводити» шляхом тривалих дискусій на пленарних засіданнях, а ретельно виважені й відшліфовані в комітетах законодавчі акти. Можу послатися на конкретний приклад: закон про амністію ми доводили до «кондиції» разом із Комітетом з питань забезпечення правоохоронної діяльності та боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Основними підходами було — захистити права громадян і водночас не нашкодити суспільству, ускладнивши й без того надзвичайно гостру криміногенну обстановку в Україні. Сесія прийняла закон, так би мовити, з першого подання.

Вважаю за необхідне і добиватимуся введення у практику роботи сесії як обов'язкове правило: коли будь-який комітет остаточно визначиться щодо «свого» законопроекту, ця позиція повинна неодмінно пройти через усі фракції для детального ознайомлення з нею. Мета? Щоб уникнути виникнення у сесійному залі таких собі правових «лікнепів», коли депутати гаразд не знають, про що йдеться. Адже нерідко вони бачать той чи інший законопроект уперше тоді, коли його виносять на порядок денний. Звідси й численні запитання, відповіді на які займають надто багато часу. Звісно, зацікавлене обговорення — добре, але ж не варто плутати це з необхідністю гаяти час на пояснення елементарних істин для тих, хто не завдає собі клопоту розібратися у суті справи заздалегідь...

Повертаючись до теми щодо можливості використання комітетом напрацювань інституту права, хотів би привернути увагу до грунтовно розробленого науковцями закону про судоустрій в Україні. Наш комітет обов'язково візьме за основу напрацьоване інститутом. Певен, у завершеному вигляді цей закон має революціонізувати судову систему в державі. З тим, щоб повернути її лицем до дійсних завдань суду — об'єктивності, гласності, доступності його для будь-якого громадянина суспільства, яке проголошує себе правовим і демократичним.

— Зі сказаного вами досить прозоро бачиться, що судочинство в сьогоднішній Україні не відповідає вимогам, про які йшлося вище...

— На жаль, так. Бо система судової влади нині сповна підпорядкована адміністративно-виконавчій владі. З погляду формування суддівського корпусу, впливу на суд через фінансові канали, економічну та дисциплінарну залежність. А цього не повинно бути. Між громадянином і суддею може стояти лише його величність Закон!

Усі інші впливи мають бути поза законом. Хоча все це поки що залишається тільки прекрасною мрією. Адже суди і судді не забезпечені елементарним: приміщеннями, квартирами, обладнанням, охороною. Суди і судді не захищено від адміністративного і злочинного тиску. Звідси й результати: у нас практично немає правосуддя у його справжньому, високому розумінні. Богиня правосуддя зображується з зав'язаними очима і терезами: для неї важливо не те, хто перед нею, а чиєї правоти на терезах більше і вона вагоміша. Українську ж посестру древньої богині цілком можна зображати без пов'язки: вона змушена вдивлятися, хто саме перед нею, щоб вирішити — у кого більше права (або грошей), той і правий...

Можливо, це прозвучить як парадокс, але я переконаний: судова система повинна сама себе «лікувати». Тобто її слід побудувати так, щоб унеможливити будь-який вплив на суддю; з другого боку, якщо він вчинив не за законом, то повинен залишити свою посаду. Наголошую: ці норми має визначати і здійснювати сама система судочинства. Не люди з їх суб'єктивними підходами, а об'єктивно дієва система. Саме у цьому я вбачаю революційність судово-правової реформи, яка має знайти своє втілення у законі про судоустрій в Україні.

— Яка віддалена та реальна перспектива дочекатися такого праведного закону?

— Шлях до нього пролягає через розгляд, зокрема, тих п'яти законопроектів про судоустрій, які вже є у розпорядженні нашого комітету. Восени ми створимо спеціальну робочу групу, яка працюватиме над ними, а після затвердження комітетом — вихід на сесію...

— Наскільки виправданими з точки зору права є президентські укази? Адже не випадково, вочевидь, поява ряду з них викликає певні колізії.

— Щодо указів, то проблеми тут справді є. Причому — конституційного характеру, котрі випливають з того, що у самій нині чинній Конституції є протиріччя. Так, згідно зі статтею 92-ю, цілий ряд принципових положень визначаються виключно законами України. Це означає, що ніяка інша правова форма не повинна діяти — ні постанови Верховної Ради, ні декрети Кабінету міністрів, ні укази Президента.

Водночас у Перехідних положеннях записано, що з економічних питань, не врегульованих законом, глава держави має право видавати укази. Характерно, що у статті 92-й дано перелік практично всіх економічних питань. Ось де виникає протиріччя: у різних частинах однієї Конституції права Президента то виключаються, то надаються.

Де ж істина? Виходить, що праві ті, хто посилається на Перехідні положення. Але мають рацію і їхні опоненти, посилаючись на статтю 92-у Конституції. Щоб вийти з цієї колізії, дуже швидко повинен визначитися Конституційний суд, давши однозначне тлумачення: або закон, або указне право.

Тут далеко не все — на поверхні. Видаючи укази, Президент посилається на доцільність вирішення назрілих проблем у такий спосіб. Так законність чи доцільність мають бути визначальними? Правова держава визнає лише верховенство закону. Хоча життя нерідко вимагає мобільного втручання з боку владних структур для розв'язання нагальних потреб. Отже, **доки проблема співвідношення законності й доцільності не знайде свого логічного вирішення, протиріччя, породжені нею, виникатимуть знову і знову.**

От на сьогодні видано аж 38 указів, які, на думку Президента, відповідають вимогам життя, отже — доцільні. Натомість законність їх відсунуто на другий план. Мовляв, потім розберемося, хто був правий. Так можна далеко (від демократії) зайти...

Я переконаний: якби Президент пішов шляхом прискореного прийняття законодавства (замість манівців указної тактики), то участь у розроблянні законодавчих актів брали б не лише чиновники Кабміну, а й народні депутати. Такі закони були б глибшими за змістом, а відтак і дієвішими. До того ж — сповна легітимними, оскільки не виходили б за межі конституційного поля.

— І водночас відповідали б вимогам життя, тобто принципу доцільності?

— Саме так — доцільності у межах законності. На жаль, у низці указів Президента маємо перекоси не на користь законності. Вже тому наш комітет має намір найближчим часом зайнятися обгрунтуванням взаємодії факторів законності та доцільності. З тим, щоб напрацюванням певних норм законодавства унеможливити надалі виникнення колізій на цьому грунті.

— Давно точаться розмови щодо необхідності прийняття закону про відкликання народного депутата. А ви як вважаєте?

— Це питання може бути врегульоване певною главою закону про вибори. Член нашого комітету Олександр Лавринович є автором альтернативного проекту закону про вибори. При його розгляді, цілком імовірно, йтиметься і щодо процедури відкликання. Сподіватися на легке розв'язання цього питання не доводиться...

Хоча воно не найскладніше. Маємо констатувати: на сьогодні у нас великі проблеми щодо систематизації законодавства, прийняття цивільного та процесуального кодексів, формування суддівського корпусу, а також низки інших питань, котрі мають проходити через наш комітет. Чого варте, зокрема, лише таке, як освоєння масиву парламентської реформи!

Особливої ж уваги вимагає проблема налагодження парламентського контролю за діяльністю виконавчої влади. Не драматизуючи ситуації, але й не вдаючись до самонавіювання, можна сказати: без дієвого парламентського контролю правової держави ми не збудуємо. Усвідомлення цього багато в чому якраз і визначатиме зміст і характер роботи комітету.

Вів розмову
Іван ДМИТРЕНКО.

Загроза генофонду нації

Президенту України Л. Д. Кучмі
Голові Верховної Ради України О. М. Ткаченку
Прем'єр-міністру України В. П. Пустовойтенку

Відкритий лист

Численні звернення громадян України до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини засвідчують, що наш народ свідомий того, які труднощі випали на його долю в період становлення молодої української держави та в зв'язку із системною економічною кризою.

Разом з цим на адресу Уповноваженого з прав людини останнім часом надійшли офіційні звернення від ЦК і Київської ради профспілки працівників охорони здоров'я, листи від громадян і колективів медичних закладів, у яких висловлюється серйозне занепокоєння тим, що виконання Указу Президента України «Про скорочення видатків державного бюджету України на 1998 рік» № 860/98 від 08.08.1998 р. та Постанови Кабінету міністрів України № 855 від 11.06.1998 р. «Про чисельність працівників бюджетних установ» в сучасних соціально-економічних умовах несе невідворотну загрозу здоров'ю нації, реалізації конституційних прав людини на «доступне для всіх громадян медичне обслуговування», системі охорони здоров'я в цілому.

Як показує аналіз, ці тривоги небезпідставні. Скорочення в останні роки більш як 250 тисяч штатних посад лікарів, 120 тисяч фахівців середнього медичного персоналу, 130 тисяч ліжок призвело до того, що в системі охорони здоров'я припинили діяльність понад 500 лікарняних закладів, майже зруйновано мережу медичної допомоги сільському населенню, обслуговування в державних лікувальних закладах стало практично платним. Це відбувається в той час, коли демографічна ситуація, стан здоров'я населення катастрофічно погіршуються. Посилюється тенденція перевищення смертності над народжуваністю. Україна увійшла до першої десятки країн світу за темпами вимирання населення. Кожен другий громадянин України не доживає до пенсії, а чоловіча смертність є однією з найвищих у світі.

Різке збіднення більшості населення, погіршення екологічної ситуації, скорочення первинної ланки медичної допомоги призвели до вибуху таких соціально небезпечних хвороб, як туберкульоз, СНІД, гепатит, що несе загрозу генофонду нації і національній безпеці України.

Скорочення в цій ситуації кадрів медичних працівників ще на 5,7 відсотка, зменшення і без того мізерного бюджетного фінансування охорони здоров'я означатиме позбавити абсолютну більшість громадян України конституційного права на доступне медичне обслуговування.

Наш спільний обов'язок — захистити права співвітчизників, адже для держави не може бути більш важливого пріоритету, ніж забезпечення людині права на життя і здоров'я.

Відповідно до ст. 101 Конституції України та ст. 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» звертаю увагу вищих посадових осіб держави на те, що виконання вищезгаданих Указу Президента України та Постанови Кабінету міністрів України призведе до порушення статей 3 та 49 Конституції України, які гарантують право кожного на охорону здоров'я, якісну безоплатну медичну допомогу, забороняють скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я.

Вважаю за необхідне внести відповідні зміни до Указу Президента України «Про скорочення видатків державного бюджету України на 1998 рік» № 860/98 від 08.08.1998 р. та Постанови Кабінету міністрів України № 855 від 11.06.98 р., які б унеможливили порушення конституційних прав людини на ефективне і доступне медичне обслуговування.

Ніна КАРПАЧОВА,
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини.

І до чого така

Найприбутковіше — у приватні руки

Таку «схему» приватизації в нашій державі ладен, схоже, підтримувати нинішній уряд Валерія Пустовойтенка

ДЛЯ НІКОПОЛЯ це безпрецедентна подія: група робітників Південнотрубного заводу розбила біля прохідної наметове містечко і оголосила голодовку. Вимагаючи, ясна річ, повернення заборгованої заробітної плати. А тим часом у цехах підприємства відбуваються збори, на яких обирають делегатів на позачергову надзвичайну конференцію трудового колективу. Сподіваючись попередити ще фатальніші наслідки. Аби, якщо хочете, всі працівники не пішли підтинню старцювати. І тут причини та загроза настільки драматичної розв'язки справді набагато серйозніші, ніж елементарні затримки зарплати.

Річ у тім, що це унікальне в своїй галузі підприємство з кінця червня ц. р. перебуває у стадії приватизації. Створене і уже діє відкрите акціонерне товариство «Нікопольський Південнотрубний завод». Але щойно ні з того ні з сього Фонд держмайна повідомив, що, «виконуючи доручення Прем'єр-міністра Валерія Пустовойтенка», він вимагає «призупинити всі види продажу акцій». Виходячи з чинного законодавства, це означає, що приватизацію заводу практично відмінено.

Бо самого терміну і поняття «призупинення приватизації» у чинному законодавстві просто немає. Тим паче за рішенням виконавчої влади. Як «дотепно» зауважив у своєму посланні облдержадміністрації голова правління ВАТ Олександр Куценко, перш ніж давати своє доручення, прем'єр мусив би «у встановленому порядку внести відповідні зміни до закону України щодо приватизації майна державних підприємств». А по-друге, що робити майже п'яти тисячам робітників, які вклали у завод сертифікати і гроші? Наше законодавство і в цьому випадку чогось подібного не передбачає...

Гаразд, але з яких міркувань прем'єр раптом зажадав зупинити продаж акцій ВАТ «НПТЗ»? Не може бути, щоб його аргументи не коштували і щербатої копійки! Виявляється, голова Дніпропетровської облдержадміністрації Олександр Мигдєєв письмово попросив уряд спершу здійснити реструктуризацію підприємства, і Валерій Павлович охоче та швидко погодився з цим.

А що, резон у такому рішенні наче є. Південнотрубний, повторюємо, — унікальний. Свого часу забезпечуючи виробництво 45 відсотків труб в Україні, він постачав їх буквально в усі галузі народного господарства колишнього Союзу. І якби нині в державі справді думали про її майбутнє, то на базі цього заводу варто було б утворити, скажімо, державну холдингову компанію. Або й ту саму реструктуризацію здійснити, але вчасно, ще до приватизації. Але натомість, на жаль, «пішли інші ігри». На «дошках», на яких розгортаються баталії з участю самовпевнених «королів», хитрих і підступних «слонів» та безправних «пішаків». Адже проводити сьогодні реструктуризацію Південнотрубного, вважають нікопольці, — це живцем рвати могутнє в минулому підприємство, коли одним дістануться ласі і жирні шматки, а іншим — пісні шкварки та облизні. Іншою метою тут і не пахне.

І начальник відділу реформування власності та роботи з акціонерами заводу, і голова його профкому, побувавши уже в багатьох кабінетах влади Дніпропетровська і Києва, достеменно з'ясували, звідки «ростуть ноги» несподіваного протизаконного «доручення» прем'єра. На Південнотрубному є цехи, продукція котрих високоліквідна і напрочуд конкурентоспроможна. То на них якраз і знаходяться покупці поза межами Нікополя. І що їм до того, що завод уже акціонується. Зупинити! Зокрема, на привабливий сьомий цех накинула — і це, кажуть, не секрет — оком близька до нинішньої виконавчої влади в Україні корпорація. А потомственим працівникам, виходить, дістануться вершки, якщо це, даруйте, цукрові буряки, чи корінці, якщо пшениця. До того ж, зі страшенними боргами кредиторам і бюджетові. І уже майже з 25-мільйонним боргом у зарплаті.

— То як не розуміти наших людей, — запитує заступник генерального директора заводу Борис Подольський, —яких витівка з приватизацією обурила і уже «дориває», по суті, останки їхнього терпіння? Та дайте нам приватизуватися, а потім, навпаки, — допоможіть фінансово провести реструктуризацію. Якщо хочете, звичайно, щоб завод не пропав...

Одначе спрогнозувати рішення і вимоги конференції трудового колективу і легко, і водночас важко. Наші люди, схоже, приходять до тями і не хочуть більше, аби їх і надалі так безбожно обдирали до нитки. Але, з іншого боку, багато хто й сумнівається, що «приватизація щось дасть». Просто безплідними обіцянками ми вже ситі по горло. І чому ті самі рядові «трубники» мають перейматися долею підприємства, а не з відчаю голодувати, вимагаючи зароблених грошей, якщо й уряду байдуже, що станеться з «неліквідними» цехами і людьми? За цієї ситуації, як на нас, ніхто не працює в державі на головне — на появу нарешті реальних власників таких неповторних заводів, як Нікопольський Південнотрубний.

А до чого ця «політика» доведе?

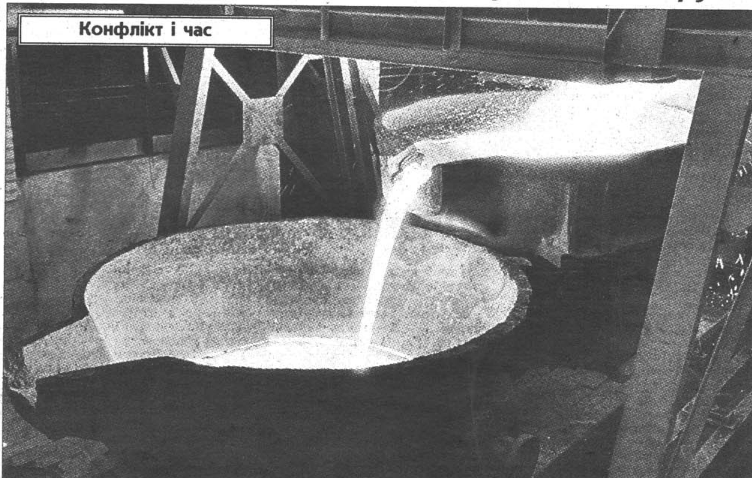
Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровська область.

Коли гасять іскорки в очах —

Хто ж уставляв палиці в колеса Запорізького феросплавного заводу? Кому було вигідно звільнити його директора? Чиїми руками це робилося? Чому режисерам та виконавцям усе зійшло з рук?

Конфлікт і час

Запалити колектив важко, але можна

Під час грудневої поїздки до Запоріжжя Президент України Леонід Кучма у розмові з робітниками одного з металургійних заводів сказав:

— Там, де видно, що в очах директора є якісь іскорки, — там і результати зовсім інші...

Президент мав на увазі, звичайно ж, позитивні результати. Тож відвідання ним феросплавного заводу вся журналістська братія (найперше — яка постійно працює в Запоріжжі й пильно, роками, відстежує злети і спади промислових гігантів) сприйняла як знак уваги до цього сумлінного колективу, до молодого ще і надзвичайно здібного директора, кандидата технічних наук В'ячеслава Гаврилова. Не залишився поза увагою допитливих журналістів і той факт, що в день перебування Президента на феросплавному минало рівно шість років відтоді, коли Гаврилов очолив колектив.

І всі шість років тут постійно досягали приросту обсягів виробництва. Торік додали ще 19,6 відсотка, хоч у листопаді-грудні зазнали нищівних обмежень у споживанні електроенергії. Такий показник означає, що колектив — 3300 чоловік — постійно мав роботу. Тут жодного разу не було допущено зриву виплати заробітку, середній рівень якого минулого року становив 376 гривень. Як засвідчувала офіційна довідка облдержадміністрації до візиту Президента, феросплавний не мав заборгованостей перед бюджетом, Пенсійним фондом, за використаний природний газ і електроенергію, а ще — продукція заводу за існуючими цінами та якістю конкурентоспроможна на світовому ринку.

Більше того, здійснюється реконструкція цеху з виробництва металевого марганцю та феромарганцю, що дозволить збільшити виробництво марганцю на 25 відсотків, а також забезпечити нормальні умови праці та істотно зменшити кількість шкідливих викидів у атмосферу. Загальна вартість реконструкції — 53 мільйони доларів США. Реконструкція здійснюється за рахунок власних коштів заводу, без залучення інвесторів. Дані — ще раз звертаю увагу — офіційні, подані на найвищий рівень. Варто додати тільки, що дві реконструйовані печі вже майже два роки працюють без збоїв і аварій, дали змогу скоротити гарячі простої, поліпшити техніко-економічні показники. Нині вже пройдено екватор реконструкції і другої її черги — ще двох печей. Цього року вони мали стати до ладу. Чотири нові печі продукуватимуть стільки, скільки досі шість старих. Разом із цим буде введена малогабаритна розливна машина карусельного типу: людина з кувалдою вже не знадобиться, а споживач отримає потрібний йому фракційний метал. Подібного впровадження не лише в Україні та в країнах СНД, а й у Європі, запевнив заступник голови правління з реконструкції Ігор Качаловський, ще не було. Але це — мізер у порівнянні з тим, що дає реконструкція третього цеху. Вона дозволяє впровадити принципово нову технологію виробництва високоякісних феросплавів (розроблену не десь, а розумом заводських технологів), подібної якій у світовій практиці не знайдете.

— Це наш великий прорив уперед, — пояснює В'ячеслав Гаврилов, — бо майбутнє — за високоякісними сталями: інструментальними, нержавіючими, спеціальними. І ми готові дати для цього потрібні феросплави. Більше того, до завтрашнього дня зобов'язані мати відповідне їм ім'я на світовому ринку.

Ось чому з'явилися «іскорки в очах» робітників феросплавного, коли Гаврилов ініціював докорінну ломку технології. «Його зрозуміли не лише інженерні працівники, — стверджує начальник техвідділу Олександр Фішман, — а й підтримали знизу. Через це ініціатива й не затухла».

Тож і працювали всі з повною віддачею, щоб заробити гроші і на реконструкцію, і на життя. І по 30—40 квартир власним коштом будували щороку, і санаторій-профілакторій на Хортиці з базою відпочинку в Приморську не занехаяли, і пенсіонерам (їх близько тисячі) щомісяця матеріальну допомогу надавали. Більше того, взяли на баланс єдиний на Павла-Кічкасі плавальний басейн (його не зміг утримувати титано-магнієвий комбінат), постійно на десятки тисяч гривень допомагають проводити ремонти двом школам Заводського району, не цураються благодійності, допомоги селянам і городянам...

Зважаючи на все це, і очікували, що Президент подякує робітникам за досягнуте, за старання, побажає подальших успіхів. Та феросплавників вразила незрозуміла поспішність, яку сприйняли як намагання «наздогнати» графік візиту. Коли директор почав було говорити про реконструкцію третього цеху власним коштом, про 15-відсотковий приріст обсягів виробництва, що вона забезпечила, Президент несподівано зупинив його запитанням:

— Скільки ти в далеке зарубіжжя відправляєш? — аж повіяло холодом від президентського «ти».

— Тридцять відсотків, — відказав Гаврилов.

— Яким способом ти продаєш?

— Своєї дистриб'юторської мережі немає, але є розподіл по ринках між українськими заводами. Є ряд постійних партнерів.

— А чого, якщо є стійкий ринок у далекому зарубіжжі, а це — валюта, не продаєш через свої компанії?

Що саме мав на увазі Леонід Данилович (які і чиї фірми) — лишилося незрозумілим. Не змогли цього пізніше пояснити і на заводі, стверджували, що підніжок і нечесності від своїх партнерів ще не отримували.

За що ж «били» Гаврилова?

На рівні області тоді про це не говорив ніхто, тому колектив звернувся за поясненнями до самого Президента: «Ми спостерігаємо фактично цькування нашого керівника з боку окремих керівників Кабінету міністрів. Наприклад, тільки в цьому році (1997-му. — **В. Д.**) на підприємство було направлено 58 комісій, які в результаті перевірок у цілому не знайшли серйозних порушень господарської діяльності. До того ж, у листопаді перший віце-прем'єр України без будь-яких підстав прийняв рішення про звільнення В. Гаврилова з посади. Колектив заводу закономірно стурбований ситуацією, що склалася, бо заміна першого керів-

«політика» доведе?..

це комусь потрібно

ника стабільно працюючого підприємства в такий важкий час може привести виробництво до краху».

На жаль, ясності щодо причин звільнення директора не було внесено під час грудневого візиту Президента. Тоді, на його зустрічі з головами міськвиконкомів і райдержадміністрацій, керівниками промислових підприємств області, перший віце-прем'єр Анатолій Голубченко сказав, що Гаврилова не звільнили поки що лише тому, що врахували прохання тодішнього голови обласної держадміністрації В'ячеслава Похвальського під обіцянку «поправити діло».

— Якщо він (Гаврилов. — **В. Д.**) зробить висновки з того, що йому сказали, — підкреслив перший віце-прем'єр, — то буде працювати. А якщо ні, то я прошу би вас (це до Л. Кучми. — **В. Д.**) підтримати моє прохання і звільнити з посади директора феросплавного заводу. Бо інакше ми ніколи дисципліни не наведемо.

І все! Що сказали Гаврилову, в чому його недисциплінованість — так і лишилось таємницею. Дивно! За роки директорства Гаврилова на всіх нарадах в облдержадміністрації, на сесіях міської та обласної рад і В'ячеслава Олександровича, і колектив феросплавників називали серед кращих, ставили за приклад. З його думкою рахувалися, обирали членом виконавчого комітету міськради. І раптом...

Пригадую, як у листопаді минулого року на чотири металургійні велети Запоріжжя, в тому числі й на феросплавний, нагрянула було солідна перевірка з Києва. Того ж дня одна відповідальна особа з обласного керівництва висловила мені своє здивування: «Що вони хочуть знайти на феросплавному? Там же все чисто, податки сплачують справно, недавно тільки перевіряли». Через пару днів робота представницької комісії офіційно була охарактеризована як така, що має на меті вивчити позитивний досвід, допомогти підшукати нові можливості для поповнення бюджету. Ще згодом, уже з неофіційних джерел, стало відомо, що перед перевіряючими ставилося завдання особливу увагу приділити феросплавному...

Важко було зрозуміти, чому уряд, усюди запевняючи, що прагне стабілізувати економіку, не підтримував директора, який здатний саме на неординарні рішення і не боїться брати на себе відповідальність. Зрештою, здатний на самостійну роботу.

Між іншим, однією з заслуг В'ячеслава Гаврилова вважають те, що він зберіг на заводі (і посилив) потужний технологічний кістяк, зумів об'єднати ідеєю творення досвід і молодість. Так ось, якраз представники старшого покоління цього тандему були тоді дуже близькі у своїх міркуваннях до істини.

— Зараз іде перерозподіл сфер впливу, — вважає один із них, Олександр Леонідович Фішман, який віддав заводу 38 років свого життя. — Очевидно, комусь не подобається, що завод на плаву й рухається вперед. Тож ці люди, які вміють рахувати перспективний прибуток, і хочуть мати над ним контроль. Яким чином досягти цього? Є старий-престарий спосіб — обезглавити колектив. На знаю, хто і на якому рівні, але певен, що обрали саме такий шлях.

— Паралельно порушується питання «розкрукулення» заводу, активної його приватизації, — казав тоді ще головний інженер Віталій Данилович Білан, за плечима якого 40 років на заводі. — До нас почали заявлятися молоді люди, готові купити завод. Дуже образливо, що до нас, хто створив усе це своїми мозолями та розумом, вже сьогодні ставляться нахабно й погрозливо...

Усе, шановний читачу, прочитане тобою «Голос України» був готовий надрукувати на початку січня, після того, як Верховна Рада України направила Президенту запит із цими ж питаннями народного депутата України Бориса Олійника. Та газета не зробила цього, хоч матеріал було вже навіть набрано, бо журналісти розуміли, що і в уряді, і в президентських структурах його поява буде сприйнята як тиск: як «робота» Гаврилова, що якраз тоді перебував на лікуванні.

Те, що реакція в уряді була б саме такою, підтвердив і березневий приїзд, напередодні виборів до парламенту, Прем'єр-міністра України Валерія Пустовойтенка. Валерій Павлович ще під час зустрічі з активом НДП, відповідаючи на запитання тоді ще головного інженера Віталія Білана, категорично заявив: «Після хвороби директора ми обов'язково знімемо його з роботи...» Згодом, на прес-конференції, прем'єр додав, що Гаврилова знімуть «через те, що завод працює незадовільно. Ми не дозволимо, щоб завод віддали за безцінь. Тож його приватизація призупинена рішенням Фонду державного майна. Ми маємо гроші заробляти, а не просто віддавати... Ми чітко знаємо, у кого потім будуть акції...»

Те, що довелося пережити феросплавникам, як і хто «підганяв» і «робив» його приватизацію через продаж пакетів акцій за конкурсом (до речі, згодом його результати відмінили), до чого було доведено завод усього за кілька місяців, — варте уваги слідчих. Бо збитки, завдані державі від паралічу роботи заводу, дуже великі, і розплачуватися за все довелося не справжнім винуватцям, а, як у нас заведено, знов колективу.

На захист директора став голова

Після призначення на посаду голови Запорізької обласної державної адміністрації Володимира Куратченка ситуація на феросплавному почала змінюватись, а разом із цим з'явилися і відповіді на запитання, кому було потрібно гасити іскорки в очах феросплавників.

На прес-конференції в липні, з нагоди 100 днів перебування на посаді, голова облдержадміністрації В. Куратченко повідомив, що «в дуже нелегких умовах вдалося відстояти позицію керівництва феросплавного заводу, і після чотиримісячного простою був запущений перший плавильний цех, що є основою підприємства. Тепер виробництво тут стабільне, тому треба контролювати надходження сировини, нормальних обігових коштів і забезпечити електроенергією».

Зустрічаючись на початку серпня з народними депутатами України від Запорізької області, В. Куратченко зазначив, що феросплавникам «не давали можливості нормально працювати марганцеві гірничо-збагачувальні комбінати, бо перебували під певним патронажем. Ішла серйозна боротьба. Схема, що нав'язувалася заводові, призвела до його простою. Ми знайшли обхідний варіант: внутрішні інвестиції плюс кредит. І зусиллями облдержадміністрації та керівництва заводу змогли пустити виробництво».

Між іншим, коли кілька років тому на рівні Кабміну було прийнято рішення закрити Таврійський гірничо-збагачувальний комбінат у Запорізькій області, то, вважає Володимир Куратченко, «було допущено помилку»: «Коли приймали рішення про затоплення шахт, необхідно було ще раз вивчити весь баланс, що існує. Феросплавний завод фактично й зупинився тому, що не вистачає марганцевої руди, а діючі ГЗК були практично приватизовані».

На розширеному засіданні обласної Спілки промисловців і підприємців «Потенціал» наприкінці серпня В. Куратченко сказав трохи більше: «Коли лещата на горлі підприємства — в тому числі і з допомогою певних київських керівників приватних структур — стиснули донезмоги і підприємство чотири місяці простояло, не мало виходу, ми розробили серйозну концепцію, зістикували її з банком. Дуже серйозну роботу провели в Кабінеті міністрів, хоча не всі були нашими союзниками там і серед досить високого рангу... Завод розрахувався за борги, отримав можливість кредиту, сировини і сьогодні вийшов на механізм нормальної роботи. Приріст обсягів десь 5-6 відсотків на місяць. Це — серйозно!»

Зважте, ми запропонували лише офіційну точку зору нового керівника облдержадміністрації на причини паралічу феросплавного. Не вірити Володимиру Куратченку, який до призначення на посаду губернатора працював першим заступником міністра з питань промислової політики — отже, добре знає, що каже, — немає жодних підстав.

До речі, в одному з останніх інтерв'ю той же Володимир Куратченко зазначив, що ажіотаж довкола феросплавного заводу «здійняли комерційні структури, які прагнули змінити механізм розподілу прибутків. Після того, як ми роз'яснили ситуацію в уряді, завод запрацював».

Із цього можна, гадаю, робити висновок, що Президента України та Прем'єр-міністра просто «підставляли», підсовуючи їм вигідну для когось інформацію. Оскільки зробити останнє ми з вами, шановні читачі, ніяк не зможемо, хоч би як цього бажали, то коли вже не режисерів, а хоча б виконавців — тих самих «інформаторів» — і президент, і прем'єр мають знати в обличчя. І — боятися їх! Бо завтра таку підніжку підставлять, що навряд чи й устанеш після неї.

Абсолютно праві були ті, хто на звітно-виборчій конференції «Потенціалу» у вересні — разом із президентом УСПП, головою Комітету з питань промислової політики Верховної Ради України Анатолієм Кінахом, говорячи про необхідність відміни указів Президента щодо змін механізму нарахування податку на додану вартість та щодо збільшення акцизів на лікеро-горілчані вироби, зазначали, що не хочеться в черговий раз завдавати шкоди авторитету виконавчої влади, який слід було б знайти авторів указів і — з урахуванням збитків, завданих державі, — показати країні, як не треба працювати.

Невже й на це не здатні? Чи, може, страшно вже?..

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

ФЛАГМАН вітчизняної хімії — восьмитисячне відкрите акціонерне товариство «Сумихімпром» — не тільки зберіг потужний потенціал, а й після тривалого спаду почав відновлювати попередні обсяги виробництва. За два роки вони тут зросли на 125 процентів, а в першому півріччі нинішнього року цей показник збільшився ще на 24 відсотки. І результат: майже четверта частина фінансових надходжень у міський бюджет — більше 6 млн. грн. — хімпромівські. Ще майже стільки ж колектив щорічно витрачає на утримання об'єктів соцкультпобуту — житла, підвідомчих дитячих дошкільних закладів, будинків культури, поліклініки, літнього оздоровчого табору. Ще близько півтора мільйона йде на матеріальну підтримку пенсіонерів, багатодітних сімей, інвалідів, ще мільйон гривень — дотація на обіди для працівників підприємства.

І раптом — нечуваний конфуз. Пішли чутки, що за несплату мільйонних сум до держбюджету і Пенсійного фонду керівниками «Сумихімпрому» серйозно зацікавилися податкова інспекція та облпрокуратура. У прокуратурі підтвердили, що займалися діяльністю адміністрації ВАТ «Сумихімпром» упритул. І ось я в кабінеті директора підприємства з економіки, управління і фінансів В. Бойка:

Прем'єр дав слово. І забув

— З місцевим бюджетом ми живемо в злагоді, а от заборгованість перед держбюджетом і Пенсійним фондом сьогодні — у межах 6,5 млн. грн. Однак відповідальність за неї значною мірою лежить на совісті нашого Кабінету міністрів.

І Володимир Олександрович розповів майже детективну історію...

Розпочалася вона під час візиту на Сумщину щойно призначеного Прем'єр-міністром Валерія Пустовойтенка. Саме тоді Валерій Павлович звернувся до «Сумихімпрому» з дорученням за будь-яку ціну у стислі терміни забезпечити українського сільгоспвиробника мінеральними добривами під урожай 98-го року. Хіміки, зрозуміло, взяли під козирок, адже глава уряду присягався, що ця програма фінансуватиметься без затримки.

У хімпромівців, звичайно, не було підстав сумніватися у щирості нового прем'єра. Тож вони не стали чекати, доки на їх рахунки надійдуть обіцяні кошти, а взяли у банків багатомільйонні позички, придбали за них у зарубіжних партнерів необхідну сировину та й — за діло. А оскільки для них честь — поняття не абстрактне, усі 86 тисяч тонн запланованих міндобрив надійшли хліборобам вчасно.

Ось тут і починається детектив.

Час після візиту прем'єра збігав, проте обіцяних коштів під програму колектив так і не дочекався. Тим часом кредитори давно з'їли всі жданики і почали наступати боржникам на горло з вимогою негайно повернути взяті кредити, та ще й із процентами (у середньому понад 80 відсотків річних). Хімпромівці лише руками розвели, адже замість грошей уряд «ощасливив» їх лиш папірцями — векселями ДАК «Хліб України».

— Візьмемо й векселями, — погодилися банкіри, — але за ціною на 35—50 відсотків нижчою від номіналу.

— Побійтеся Бога! — обурилися хіміки. — Це грабіж!

— Так вони фактично ж неліквідні, бо ніякими матеріальними ресурсами не підкріплені, — дохідливо пояснили банкіри.

— Саме в цей час, — продовжує Володимир Бойко, — у наші двері постукали Мінфін, Держказначейство, Пенсійний фонд і Державна податкова адміністрація, мовляв, настав час гасити заборгованість перед бюджетом і Пенсійним фондом. Ми нагадали їм, що у Постанові Кабміну № 977 від 3 вересня 1997 року «Про умови забезпечення мінеральними добривами потреб сільського господарства», підписаній Прем'єр-міністром, чорним по білому написано: «... Надати в межах бюджетного року відстрочку постачальникам мінеральних добрив за платежами до Державного бюджету України в сумах з урахуванням обсягів мінеральних добрив, що поставляються сільськогосподарським товаровиробникам згідно з цією постановою»... На них це не подіяло. Тоді ми запропонували погасити заборгованість векселями тієї ж ДАК «Хліб України», свого часу авальованими нашим рідним Держказначейством.

— Подіяло?

— Порекомендували не смішити людей і пообіцяли, коли не погасимо заборгованості, вжити найжорсткіших санкцій.

Керівники «Сумихімпрому» вирішили звернутися за допомогою до свого гаранта — Прем'єр-міністра України. Глава уряду зреагував майже блискавично, надіславши на ім'я першого віце-прем'єра А. Голубченка, міністра фінансів І. Мітюкова, голови Державної податкової адміністрації М. Азарова і голови Пенсійного фонду Б. Зайчука листа такого змісту: «Прошу розглянути з урахуванням вимог Постанови КМ від 24.01.98 р. № 84 та вжити заходів по вирішенню питання щодо переносу строку здійснення ВАТ «Сумихімпром» платежів до бюджетів та Пенсійного фонду в сумі 14,64 млн. грн. на 25 грудня 1998 року».

Здавалося б, справедливість нарешті восторжествувала. Однак через тиждень після вказівки прем'єра на адресу «Сумихімпрому» надходить лист за підписом заступника М. Азарова О. Шитрі, в якому йдеться: «... Органами державної податкової служби приймається рішення про надання лише тих відстрочок і розстрочок, які передбачені пунктом 11 Закону України «Про державну податкову службу в Україні»...»

У таких випадках кажуть: коло замкнулося. Навіть не подумали виконувати вказівку прем'єра й решта високопоставлених чиновників. Більше того, повели свою гру, в якій незговірливим керівникам «Сумихімпрому» було відведено роль хлопчиків для биття.

На цьому можна б і крапку ставити, якби у липні цього року уряд не видав ще однієї Постанови за № 1158 «Про заходи виробництва і постачання сільськогосподарським товаровиробникам мінеральних добрив... під урожай 1999 року».

Враховуючи, що держава й досі не розрахувалася з колективом ВАТ «Сумихімпром» за минулорічне замовлення, яке обійшлося йому «лише» у 22,7 млн. грн., постає питання: чи захоче він знову вивозити на власному горбі черговий віз щедрих кабмінівських обіцянок? Плодити постанови — справа нехитра. А щоб виконувати їх — однієї старанності замало...

Владислав ЖМУРКОВ.

Сумська область.

І до чого така

Точка зору

***Б**АГАТО хто з телеглядачів, мабуть, пам'ятає невелику інформацію ГРТ, показану по Інтеру, про роковини великої події в житті німецького народу — руйнування бетонної стіни між Західним і Східним Берліном.*

На екрані відтворили репортаж тих днів, коли західні й східні німці з радісними, натхненними обличчями, мало не руками кришили бетон. Поряд могутня техніка розчищала шлях до нового багатого та щасливого життя. Слова вдячності та здоровниці лунали на адресу Михайла Горбачова і Гельмута Коля.

Диктор надав слово кореспондентові ГРТ у Німеччині Павлові Огородникову, який зазначив, що сьогодні, через сім років, східні німці вже шлють прокляття на адресу тих самих вождів, які створили їм умови безрадісного і злиденного життя.

Кореспондент зазначив також, що, за розрахунками німецьких економістів, треба буде ще сімнадцять з половиною років, щоб рівень життя східних і західних німців став однаковим. Проте, підкреслив Огородников, німці вміють не тільки добре рахувати, а й добре працювати.

На цьому інформація закінчилася. А роздуми залишилися...

Чи потрібне державне

Якщо в Німеччині, де досить розвинена економіка і де достатньо ясний шлях, куди і як іти, потрібно буде майже чверть віку, щоб економічно підтягнути лише 1/4 своєї країни, то скільки років треба Україні піднімати економіку в усій країні за відсутності будь-якої ясності, що й як робити? Якщо навіть уявити, що добре рахуватимемо і працюватимемо.

Ця сумна арифметика має бути, очевидно, відправною точкою для кожного керівника — політика, економіста, адміністратора, бо, як уявляється авторові, будь-який партієць, від прокомуністичної до профашистської партії, досить небайдужий до того, як і яке життя проживе він сам, як і в яке життя вступлять його діти, онуки та правнуки.

Біль і тривога охоплюють металурга, коли безладдя і хаос заміняють організацію, безвідповідальність і злидні підміняють урівноважене життя. Він не приймає ці зміни в себе на ділянці, в цеху, на заводі. Ще більшу стурбованість відчуває за своїх дітей, які зв'язали долю з металургією, його рідним заводом. Життя тепер складається з одних запитань, на які не знаходиш відповіді.

Про стан справ в одній із основних галузей — чорній металургії, у тому числі й в Україні, грунтовно йшлося на II з'їзді Міжнародної спілки металургів у квітні 1997 року. В газеті «Голос України» (30 червня ц. р.) у статті «Про що сурмлять гіганти» досить детально викладено основні положення доповіді президента МСМ С. Колпакова. У постанові та зверненні учасників з'їзду до глав держав і урядів містяться, на думку металургів, ділові пропозиції. Проте вони так і залишилися пропозиціями, а статтю річної давності було подано, читачеві як свіжий матеріал! Ні відповідь уряду на звернення делегатів з'їзду — в тому числі й наших металургів, — ні коментар до постанови, а, так би мовити, інформація до роздумів!

Треба віддати належне ЦК профспілки металургів і гірників України. Відчуваючи розвал галузі, ЦК профспілки буквально змусив колишнє Міністерство промисловості провести в лютому того самого 1997 року перший з'їзд металургів незалежної України з метою обговорити становище, що склалося, визначити спільні зусилля щодо виправлення обстановки.

Брав участь у роботі з'їзду і Павло Лазаренко, який був на той час прем'єром.

Але ні він, ні працівники міністерства, на жаль, не змогли вказати металургам і гірникам подальший напрям і методи дій за нових умов, усе зводилося лише до повальної приватизації.

Прем'єр у своєму виступі сказав чітко: «Україна фінансувати галузь не може, немає грошей! Іноземних інвестицій не буде, поки не буде приватизовано 74% підприємств!».

З метою проведення приватизації з меншими втратами знову-таки ЦК профспілки металургів і гірників організував вивчення сумного досвіду приватизації металургійної галузі у Франції у 60—70-х роках. Було проведено семінар разом із представниками французьких металургів.

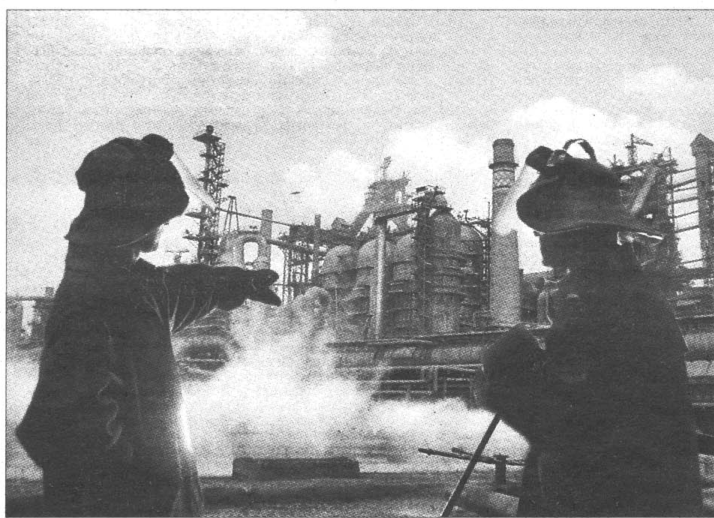
«Поспішна денаціоналізація сталеливарної і металообробної промисловості в нашій країні сьогодні вважається найгрубішою економічною помилкою. Урядові довелося затратити значні сили та кошти на відновлення попереднього становища працівників і галузі в цілому», — повідомив у своєму виступі глава французької делегації пан П. Каремьо.

Разом з тим, в Україні розформовано Міністерство промисловості. Хоч як дивно, металургія фактично не була провідною галуззю в цьому міністерстві. На той час до нього входили хіміки, лісники, легка промисловість. Тобто галузі, в яких міністру-металургу та його першому заступникові з економіки, також металургові, розбиратися було дещо важче (адже, як правило, тому, в чому менше розбираєшся, більше приділяєш часу, уваги, коштів).

Створили Міністерство промислової політики, в якому коло галузей значно розширилося, хоча скоротилося коло завдань. Адже Міністерство політики всього-на-всього! Хоча й промислової!

Тут металургія, на мій погляд, загубилася зовсім.

На початку поточного року під час підготовки до друку книжки «Ресурсозбереження в сталеливарному виробництві України» мені потрібна була цифра: кількість сталі, виплавленої в Україні в мартенівських цехах 1997 року. Щоб не турбувати заступника міністра промполітики В. Куличенка, звернувся до його помічника. Той з готовністю відгукнувся на моє прохання і пообіцяв зателефонувати наступного дня. Як і було обіцяно, телефонує й інформує, що такої цифри він у міністерстві не знайшов! Довелося все-таки звертатися до В. Куличенка — колишнього ко-

Безмобільний телеграф

«Морзянкоманія»

***П**О ТЕЛЕВІЗОРУ знову показують поважних осіб у сліпучо-білих сорочках з краватками, які демонструють надзвичайної якості телефонний зв'язок між Парижем і будь-яким черговим містом української провінції. Начальники, міністри і президенти фірм радо посміхаються і тиснуть одне одному руки: вони приєднали яку-небудь Кацапетівку до цифрового і супутникового зв'язку...*

Коли в програмі новин йдуть такі урочистості, я бачу не ці задоволені обличчя, а кількох хлопців у брезентовому одязі, які, можливо, саме в ті хвилини, стоячи до краю чобіт у рідкій багнюці, риють траншею, аби знайти пошкоджений кабель і усунути порушення. Без їхньої праці найсучасніші космічні утели й телекоми втрачають будь-який сенс, залишаються просто комплектами дорогої електроніки.

Розповім лише про одну з ланок цього ланцюжка телефонних комунікацій — про працівників ТВПЗМ (технічного вузла первинних зонових мереж, в Олександрії його ще називають лінійною дільницею). Кожного разу, знімаючи слухавку з апарата, ми приводимо в дію кілька електромеханічних та електронних пристроїв: у своєму мікрорайоні, в районному відділі зв'язку, в обласному центрі, в столиці і далі — аж до домівки вашого абонента, навіть якщо він мешкає далеко за кордоном. І всі ці пристрої (якщо у вас, звичайно, не стотовий телефон) зв'язані між собою кабельними лініями, які й обслуговують по всій Україні численні ТВПЗМ. На думку фахівців, електрозв'язок у нашій країні розвивається хоча й активно, але однобоко. У співпраці із закордонними фірмами споруджуються комп'ютерні центри комунікацій, які забезпечують безперебійний вихід на міжнародні, міжконтинентальні лінії, на супутникові канали. Де-небудь в Кіровограді чи Рівному стоїть кілька шаф з апаратурою, яка забезпечує зв'язком цілу область. Це зручно, сучасно, красиво. Але ці шафи нічого не варті без сотень тисяч кілометрів повітряних і підземних дротів, що зв'язують ці розумні мікросхеми між собою. А ці дроти, на жаль, залишилися поза увагою людей з «мобільниками». Розвиваючи верхівку, ми забули про підгрунтя. Мільйони, виділені на цифрові апаратні, з одного боку, і жалюгідні тисячі, яких місяцями чекають на лінійних дільницях.

Ремонтувати лінії часто нічим, кабелі як джерело кольорових металів перебувають у розряді стійкого дефіциту. З одного боку, їх доволі часто крадуть з підземних споруд, а з другого — придбання нових не фінансується, всі захопились оптико-волоконними магістралями. Років десять тому у Світловодську внаслідок пожежі вщент згорів районний вузол зв'язку, але всі підведені до нього комунікації збереглися. Нещодавно олександрійці виборoли собі почесне право викопати ті кабелі з-під землі і використати їх у своїй ремонтній діяльності. Підбадьорені цією перемогою, зв'язківці із заздрістю поглядають на кабельну лінію, що проклали у війну фашисти на півдні нашого району. Кабель теж у чудовому стані, але він, виявляється, задіяний — працює на благо громадян України. А цього хочуть і всі лінійники — працівники Олександрійського вузла первинних зонових мереж. Але умов для такої роботи у них все менше. Задоволені чоловіки в краватках, які володіють електронним обладнанням, забирають собі 60% від платні за переговори. 40% — залишається тим, чиї «володіння» — тисячі кілометрів кабелів серед безмежних українських полів і лісів, і з цих кабелів треба не пил ганчіркою стирати, а ремонтувати і замінювати час від часу. ...Літо первинні зонові мережі зустрічали під враженням сумної новини: десь у столиці народжується рішення — відібрати у них міжміські лінії, а залишити для обслуговування лише сільські. А яка платоспроможність наших селян — усі знають. Не довелося б нам, шановні, на межі століть повертатися до «морзянки» і телеграфу.

Ігор ШИРОКУН.
Кіровоградська область.

«Політика» доведе?.. керівництво галуззю?

лети з мартенівського цеху на «Криворіжсталі».

Валентин Арсентійович відповів, що я отримаю цю цифру враз, «не відходячи від каси»!

Проте від «каси» довелося-таки відійти — цифра не знаходилася! Не знайшлася вона в термін, зазначений заступником міністра, і в подальшому. Довелося шукати її у головного сталеливарника металургпрому Г. Матухна в Дніпропетровську. Не знаю, де шукав цю цифру Георгій Георгійович, але я її отримав.

Ось і замислився, що це за промислова політика в Україні, якщо відсутня дуже важлива інформація: скільки сталі в Україні виплавляють у конвертерах, в електропечах, у мартенах, індукційних печах, тиглях тощо окремо. Адже кожний вид виробництва — своя технологія, інші властивості та якість сталі, вартість продукції, різна екологічна безпека, різна зайнятість робочої сили тощо. Саме з цього починається політика в сталеливарному виробництві.

Складається враження, що Міністерство промислової політики цим не займається.

Очевидно, тому на «Запоріжсталі», «Криворіжсталі», Макіївському та Алчевському меткомбінатах і сьогодні працюють дованні та прямоточні сталеплавильні печі — надто екологічно небезпечні та економічно невигідні. Кожний такий агрегат виплавляє майже мільйон тонн сталі і на кожній тонні дає збитки більш як 10% її вартості. В цілому по Україні тільки на цих агрегатах втрати за рік становлять половину мільярда гривень.

Аналогічні втрати і в прокатному виробництві.

Про головну проблему України в прокаті чорних металів — незабезпеченості листовим прокатом — «Голос України» вже писав. Відсутність в країні листа для автомобільної промисловості, виробництва холодильників тощо змушує нас імпортувати цей метал із-за кордону.

Але є ще проблема — досить низький рівень виробництва з листового прокату гнутих профілів: кутників, швелерів, складніших виробів, що відрізняються високою економічністю у витрачанні металу. Розпочате П. Мостовим (колишнім головою Держпостачу України) будівництво регіональних центрів з установленням у них станів холодногнутих профілів також заглохло. Прокатники, як і раніше, зі швидкостями, що наближаються до швидкості звуку, «годують» будівельників, монтажників, машинобудівників важкою, вкрай неекономічною гарячекатаною продукцією. Втрати металу на виробництві неекономних профілів — ще сотні мільйонів гривень!

Відомо також завдання забезпечення комунального господарства і газифікації села газоводопровідними трубами.

На час перебудови в Україні було газифіковано менш як 10% сіл і селищ! Недостатня забезпеченість трубами комунального господарства пов'язана з поганою їх стійкістю: газоводопровідні труби для різних потреб служать від семи до двадцяти років.

Становище можна було б виправити, випускаючи труби з покриттям. Уряд П. Лазаренка навіть записав до своєї програми діяльності на 1997 рік: виготовити на заводі «Комінтерн» 200 тисяч тонн оцинкованих газоводопровідних труб. Проте одного бажання мало. Підприємству потрібні кошти для завершення будівництва цеху та придбання установки для цинкування.

Колишній прем'єр Л. Кучма дозволив експортувати продукцію на ці цілі, але тодішній міністр металургії А. Голубченко не вирішив питання забезпечення заводу заготовкою. Уряд П. Лазаренка і міністр промисловості В. Мазур також не підтримали підприємство. Його добрі наміри залишилися намірами. Єдиний у країні завод, здатний через рік дати оцинковані труби, — поза увагою уряду.

Але, завдяки наполегливості та завзятості директора В. Гончара, тут знайшли поки що третину необхідних коштів. Отже, ще два роки чекатимемо оцинкованих труб!

Водночас у Швейцарії освітлювальні стовпи вздовж усіх вулиць, перила на переходах, стойки під дорожні знаки і самі знаки, огородження тротуарів і доріг, запобіжні навіси та інші життєві предмети — все оцинковано! Жодної неоцинкованої «чорної залізяки» я в Швейцарії не бачив! Надзвичайне видовище!

Ось де невичерпне джерело бюджетних коштів. А ми конфіскуємо службові машини у керівників підприємств. Так і хочеться сказати: «Не те конфіскуєте, панове! Ці заходи не справляють враження ні на керівників, ні на пенсіонерів, ні на громадян України!».

Це кричущі проблеми економіки країни!

А в металургії є й свої проблеми. Скажімо, стійке старіння основних виробничих фондів (зношення майже 70%). На агрегатах з терміном служби вище від нормативного виробляють більш як половину всієї металопродукції; під час паливного «голоду» в Україні в металургії досить низька ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, витрати на одиницю продукції значно перевищують аналогічні показники розвинених країн світу; безперервне розливання сталі сьогодні запроваджено лише на чотирьох заводах; надто складна екологічна обстановка, особливо, на металургійних підприємствах, що мають у своєму складі аглодоменне та сталеплавильне виробництва та ін.

Нині з'явилися повідомлення про труднощі реалізації нашого металу на експорт через проблеми зовсім далекі від металургії сталі або чавуну. Один імпортер підвищує мито на метал, що завозиться, інший — скорочує квоти на ввезення нашого металу. І керівники підприємств, рятуючи своє виробництво, летять у дружні тепер країни.

У газетній статті неможливо висвітлити всі проблеми. Поприхвору економіку, низькі технічний рівень виробництва та ефективність роботи, чорна металургія й надалі залишається базовою галуззю промисловості України, даючи країні майже половину валютних надходжень, забезпечуючи зайнятість більш як 500 тисяч працюючих у виробництві. Різке послаблення впливу держави на управління металургійним комплексом погіршило становище з рівнем виробництва. Не сприяє усуненню зазначених вище недоліків, гальмує розвиток усього господарського комплексу країни.

У липні поточного року Президент, зустрічаючись з металургами в Маріуполі, зазначив, що галузь втрачено для України. Маючи на увазі, очевидно, надто погане керівництво металургією в складний перехідний період з боку Мінчормету при А. Голубченку, Мінпрому при В. Мазуру та Мінпромполітики нині. Але ж бо розв'язують питання металургії в інших розвинених країнах (у Японії, наприклад) державні структури!

У своєму зверненні до Президента керівники метзаводів, об'єднань і профспілки пишуть (наводжу дослівно):

«На наше глибоке переконання, однією з вагомих причин погіршення економіки галузі та фінансового стану більшості підприємств є втрата керованості складним організаційно та технологічно пов'язаним господарським комплексом:

підприємства різної форми власності залишилися без координуючої ролі держави;

зруйнована системна робота зі зниження енергомісткості та матеріаломісткості виробництва;

недостатньо обгрунтовано здійснюється приватизація, внаслідок чого почався процес зупинки та банкрутства деяких підприємств;

почастішали збої у функціонуванні розгалуженої мережі внутрігалузевої кооперації, що призводить до багатомільйонних збитків;

практично розвалено галузеву науку;

не виконано резолюцію першого з'їзду металургів і гірників через відсутність у галузі організаційного начала та єдиної промислової політики».

За даними металургів, цей гіркий, але правдивий документ доручено розглянути Мінекономіки.

У зв'язку з цим пригадується обговорення в першого віцепрем'єра І. Юхновського в 1993 році питання про придбання магнезиту й коксу для металургів за участю Міністерства економіки. В. Пинзеник з якихось важливіших причин не був присутній на нараді, делегував своїх представників.

Купити вищеназвані магнезит і кокс мали за валюту, виручену метзаводами за свою-таки продукцію. Понад три години тривала, на жаль, ця безплідна нарада. В перші дві години Ігор Рафаїлович, уперше зіткнувшися з металургами, влаштував лікнеп на тему: «Магнезит і кокс — що це таке і навіщо вони потрібні?». Решту часу представники В. Пинзеника намагалися спочатку отримати валюту у металургів, а потім їм продати для купівлі потрібних матеріалів.

«Навіщо це треба?» — запитую я представника В. Пинзеника, який сидить поруч. Схилившися ближче до мене, він шепоче: «Металурги не зможуть купити валюту на аукціоні — в нас є багатші покупці!».

Не хотілося б публічно давати оцінку таким методам роботи в уряді. Хочеться, щоб це не повторилося.

Питання, винесене в заголовок, це питання передусім до Мінекономіки і Мінпромполітики.

А металурги, не чекаючи рішення уряду, виходячи з того факту, що галузь потребує відновлення чіткої системи технічного управління, такої, як при Мінчорметі УРСР, що цілком зруйнована на сьогодні, вже створюють асоціації доменників, сталеплавильників-енергетиків. Але ці громадські об'єднання не замінять державного керівництва галуззю!

Владислав ПРОНЬКІН,
кандидат технічних наук.

«Не так тії воріженьки, як добрії люди», або Урядові методики знищення вітчизняного товаровиробника

Але ще не всі підприємства в Україні завмерли, скерувавши свої колективи на освоєння азів «базарної» економіки. І, очевидно, цей факт не дає комусь спокою: як, ви ще й досі працюєте?

Раніше прийнята постанова Кабміну «Про заходи щодо посилення контролю за ввезенням в Україну окремих видів товарів, що імпортуються суб'єктами підприємницької діяльності» підсилилася свіжішою — «Про перелік товарів критичного імпорту».

Погляньмо на ситуацію на прикладі одного підприємства, відомого в Україні, — львівської кондитерської фірми «Світоч».

Для цього вітчизняного виробника вишуканого шоколаду і шоколадних цукерок імпортна сировина, яка не культивується в Україні, становить 60 відсотків собівартості продукції. Ну, не ростуть у нас, навіть на знаменитих чорноземах, какао-боби, і все!

Отож «Світочу» для щоденної нормальної роботи потрібно близько 110 тисяч доларів США, а на місяць — до 2 мільйонів. Раніше конвертацію зароблених світочанами гривень здійснював Західно-Український комерційний банк, тепер це — прерогатива виключно Нацбанку.

За вересень фірмі «Світоч» проконвертовано лише 550 тисяч доларів. Це призвело до невиконання на чверть запланованих обсягів виробництва. Ускладнення митних процедур, введення (знову!) авансових платежів ПДВ на імпорт, надто ускладнений порядок конвертації, злет курсу долара порушили ритмічну роботу підприємства, зумовили значні фінансові збитки.

Ось нещодавно львів'яни, щоб забезпечити своє «солодке» виробництво, заплатили за машину какао-масла майже сто тисяч гривень ПДВ на імпорт та ввізного мита. А за пакувальні матеріали відповідні платежі треба здійснити ще до перетину транспортом державного кордону. Дійшло до найстрашнішого — в окремі дні виробництво, що працює фактично «з коліс», змушене зупинятися.

У результаті «торпедної атаки» на вітчизняного товаровиробника потерпає не лише львівське підприємство, гордість України, і його майже тритисячний колектив, а передусім держава. З очікуваної, наприклад, у вересні двомільйонної суми платежів до державного бюджету недоотримано понад 500 тисяч гривень. І звідки в такому разі візьмуться у держави кошти для виплат заробітків учителям і медикам, пенсій і стипендій?

Микола ПРИХОДЬКО,
журналіст.

У самому центрі Європи

Реалії

Згадаймо, завдяки чому виживають сьогодні більшість наших громадян? Звичайно, завдяки врожаям з власних городів, а не за рахунок зарплат, пенсій та допомог. Не одержувати місяцями пенсію для сільського жителя Вінниччини або Хмельниччини, безумовно, біда, але городина дозволяє якось пережити затримки з виплатами. У гірських та передгірських районах Карпат сільське господарство неефективне: рельєф місцевості, типи грунтів, складні кліматичні умови не дають змоги виростити нормальні врожаї. Щоб допомогти горянам вижити за таких екстремальних умов, було прийнято Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» від 15 лютого 1995 року № 56/95-ВР із переліком населених пунктів, які мають статус гірських (на Закарпатті таких сіл 175 у 10 районах області).

Закон декларує цілу низку пільг для горян: виділення бюджетних коштів на транспорт, зв'язок, електрифікацію, газифікацію, культурно-побутове обслуговування і т. ін. Розмір пенсій згідно з законом мав би бути на 20% вище, ніж в інших регіонах. А згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня № 648 заробітна плата на території гірських сіл підвищується на 25%. Усе, здавалося б, правильно і доцільно, крім головного — механізм реалізації прийнятого закону не діє. Місцеві підприємства, що входили, як правило, до ВПК, сьогодні безнадійно простоюють. І хоч як дивно, розвалилася навіть лісопереробна галузь промисловості, сировина для якої — місцевий високоякісний ліс.

Наприклад, у Рахівському районі успішно працювали три потужні лісокомбінати, котрі забезпечували надходження до бюджету і давали роботу понад 17 тисячам мешканців регіону. Нині ці підприємства у великих боргах перед бюджетом, а переважна частина лісофонду «поділена» між різними фірмочками, які майже не дбають про відновлення лісопосадок на місцях масових вирубок. Валютні надходження від продажу лісу за кордон практично не потрапляють до районних бюджетів гірського краю.

А як живе пересічна сім'я горян у тому самому Рахівському районі? Ситуація типова: безробітна жінка сидить вдома з дітьми, а чоловік на заробітках у Чехії, Словаччині, Росії. Ідуть світ за очі, бо вдома роботи немає. Звідси найвищий в Україні відсоток матерів-одиначок, розлучень та іншого лиха. Більшість гірських сіл негазифіковано, розвалюються клуби, закриваються бібліотеки. Транспортне сполучення дуже погане, кількість автобусних маршрутів у гірських селах постійно скорочується. Хліб тут не купляють —дорого. Випікають його з борошна, що привезли із заробітків.

Ось таке середньостатистичне життя у горян у самому центрі Європи.

Богдана ТИМЧИШИНА,
журналіст.

Ужгород.

Нас грабують — ми копаємо

Два гектари вже «нетрадиційно» викопали, залишилося ще 10...

(Початок на 1-й стор.)

— Так виділили ж, начебто, з Державного лізингового фонду 5 мільйонів гривень, щоб закупити на село комбайни,— дивуюся.

— Виділити — виділили. І в господарства агрегати надійшли. Тільки це вітчизняна бурякозбиральна техніка. Не самохідна. Без тягача у поле не піде. А в аграрників їх нема. Тому й стоять комбайни просто неба. Власне, «нетрадиційно» збирати людям вигідно —господарства розробили систему оплати цукром, іншою агропродукцією...

... Який то зиск — копати буряки вручну, довелося побачити на полях асоціації кооператорів «Брусилів» Брусилівського району Житомирської області (донедавна — КСП ім. Паризької комуни). Зранку бригада жінок вийшла у поле, щоб позайматися «нетрадиційним збиранням».

Віра ЛОТОЦЬКА, пенсіонерка, бригадир: *«Гроші, спасибі, платять. Цього року вже тричі видавали по 10—12% від заробленого — десь по 20—30 гривень. Спасибі колгоспу — хліба можемо взяти у рахунок зарплати кому скільки треба: хоч два буханці, хоч три. Обідом гарячим, також дякуючи господарству, за 15 копійок годують: розсольник з м'ясом, котлета...»*

Ольга ПРИХОДЬКО, 48 років, мати п'ятьох дітей: *«Як переселили з Народичів, так у колгоспі і роблю. Куди підеш? Допомогти нема кому — батьки померли, і мої, і чоловіка. Старша дочка з двома дітками досі в Народичах. Ніби виділяють їм житло в Житомирі, та нема за що навіть поїхати подивитися. Газ відрізали за несплату — а в нас газове опалення. То в одежі так і спимо (на очі жінки навертаються сльози. — **Г. К.**). До зими, дасть Бог, зліпимо грубу... Нічого, крім розчарувань, нові дні мені не приносять. Таку ж долю, бачу, розділять зі мною і діти».*

Коли від'їжджали, довелося почути оптимістичне: «У нас ще нічого. Трактор буряки підорав. Он у сусідньому колгоспі з утрамбованого тягають...»

Що тут скажеш? Непогано, виявляється, живуть у «Брусилові»...

Галина КВІТКА.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Кидаймо, молодиці, буряки — вони золоті. Для когось...

Віра Лотоцька (бригадир): цього року видавали зарплату тричі... по 20—30 гривень.

У Брусилові своя валюта (пенсіонери й бюджетники замість грошей отримують талони): хоч не «зелені», а все ж гроші

Ольга Туленко: «А кому тепер легко?»

Джерело розвитку держави

УРЯДИ всіх (без винятку!) цивілізованих країн — від демократів до диктаторів — розуміють доцільність та оптимальність існування незалежних наукових консультантів, експертів, а часом і опонентів, і тому (в усі часи!) зберігають за академіями їх статус самоврядування у вирішенні питань внутрішнього життя та свободи наукової творчості. Нехай нікого не вводить в оману присутність в назвах деяких з академій прикметника «королівська», це свідчить не про підпорядкованість, а про підтримку чи патронат.

Фундаментальна наука, яка готує високоосвічених фахівців, здатних відкривати нові закони природи і суспільства, а також через прикладні науки впроваджувати у виробництво новітні наукові розробки, починає активно впливати не тільки на мілітаристські, але і суспільні аспекти внутрішнього і зовнішнього життя країн, чим значною мірою обумовлює напрями політики урядів. Реагуючи на цю ситуацію, уряди багатьох європейських країн починають створювати офіційні заклади з забезпечення держави продуктами наукових напрацювань та їх доцільного використання (статистика, картографія, гідрографія, метеорологія, оборонні питання та інше).

Третьому періоду розвитку фундаментальних наук, який почався відразу після закінчення другої світової війни і триває досі, притаманні не тільки визнання та шанобливе ставлення з боку державних діячів, народів до науки, але і розуміння того, що вона сама стала продуктивною силою, що вона і тільки вона здатна сформулювати та виконати левову частку праці щодо втілення національних ідей високорозвинених країн.

Для підтвердження цього постулату достатньо навести такий приклад: в Японії багато серйозних учених закликали націю обрати національну ідею — підвищити зріст кожного мешканця в середньому на 12 см. Насправді за цією ідеєю криються величезні дослідні розробки і досягнення в генетиці, біології, біохімії, екології, сільському господарстві, іхтіології і цивільному приладобудуванні, суспільних науках...

Треба погодитися з висновком: наука не є елементом напряму внутрішньої політики, це внутрішня політика держави, в якій вчені вже посідають не чільне, а головне, визначальне місце!

АКАДЕМІЇ наук європейських країн, що є позадержавними організаціями, стосовно до своїх членів та наукових колективів постають як координатори робіт, організатори конференцій та симпозіумів, видавці наукових праць, посередники між урядом та конкретними вченими, а також беруть на себе функції юридичної особи, відповідальної за зміст консультацій та експертиз; а самі дослідження виконуються в різних університетах, приватних кабінетах та численних державних лабораторіях.

Джерела фінансування з самого початку існування академії були різноманітними: деякі академії та товариства отримували державні субсидії з моменту утворення, іншим держава надавала різні привілеї, треті мали змішане фінансування (субсидії та привілеї). Додатковими джерелами фінансування були пожертвування приватними особами грошових сум, маєтків та ін. До цього слід додати, що академії отримували спеціальні цільові кошти для виконання великих робіт державного значення, коли уряд замовляв, наприклад, дослідження природних копалин країни, складання генеральних карт чи атласів, видання багатотомних словників, підготовку та проведення географічних та ботанічних експедицій.

Держава та меценати надавали та надають також цільові кошти на створення та утримання ботанічних садів та наукових музеїв і бібліотек, сплачуючи внески за участь у міжнародних товариствах науковців, підтримують матеріально виконання міжнародних наукових проектів, асигнують проведення конгресів, симпозіумів та конференцій, направляють за кордон на навчання, перекваліфікацію, для підвищення кваліфікації, для участі у різних наукових заходах власних учених.

Управління фінансовими потоками, як правило, здійснюється за допомогою відповідних фондів, в керівних органах яких обов'язково присутні представники академії.

З часом в бюджетах багатьох академій урядове фінансування починає відігравати домінуюче значення, а для академій Франції, Іспанії та Португалії — це взагалі сьогодні єдине джерело отримання коштів. Абсолютні обсяги фінансування науки істотно різняться, наведемо для прикладу їх діапазон для США: від 260 млрд. дол. в часи апогею робіт за програмою СОІ до 160 млрд. дол. в останні 2—3 роки. Нагадаю, що бюджетні асигнування на фундаментальні дослідження в Україні на 1998 рік визначено в сумі 200 млн. грн.

Можна сказати, що українській науці поталанило і вона, дійсно, того варта, що біля колиски з немовлям на ім'я Академія наук стояв такий геніальний вчений, як Володимир Іванович Вернадський — засновник геохімії, біогеології, радіогеології, автор багатьох фундаментальних праць з філософії природознавства та наукознавства. Один з фундаторів наукових основ сучасної екології, В. Вернадський як президент АН УРСР вирізнявся широчінню інтересів, неосяжним колом наукових питань, якими він цікавився, вмінням ставити та розв'язувати глобальні наукові проблеми, неабиякою науковою інтуїцією та даром передбачення.

Треба особливо наголосити, що спадкоємці В. Вернадського на посаді президента АН УРСР академіки Д. Заболотний, О. Богомолець та О. Палладін зробили все від них залежне для становлення та відродження Академії наук після Великої Вітчизняної війни як вищої наукової установи України. Саме за їх безпосередньою участю та науковим керівництвом знайшли гідне місце у палітрі української науки роботи з історії та археології України, мовознавства, фольклору, демографії,

вивчення флори та фауни, акліматизації рослин, математики, фізики, органічної та неорганічної хімії, досліджень в галузі медичних наук. Саме до цих часів належить започаткування в системі Академії наук розробки комплексної тематики, яка мала безпосередні виходи на потреби розвитку народного господарства та людини: від проблем водного господарства та боротьби з засухою до створення ліків та проблем геронтології.

Українській науці поталанило вдруге — у 1962 році на посаду президента АН УРСР було обрано Бориса Євгеновича Патона. Окрім того, що вже в ті часи він був вченим із світовим ім'ям, як президент він повною мірою виявив та реалізував свої здібності видатного організатора науки.

ГІРКО, сумно, образливо усвідомлювати становище, в якому опинилася українська наука останнім часом. Постійно скорочується чисельність працівників Академії наук: з 81 тисячі в 1991 році до 47 тисяч у 1997-му, причому найбільше потерпають саме наукові працівники: їх число зменшилося з 18 тисяч до 13 тисяч за той самий час. А якщо брати галузь науки загалом, то це 450 тис. у 1991 році і 262,5 тис у 1996-му, тобто скорочення становить 46,4 % Чи не занадто? Це, на мою думку, наукове інвестування, і безкоштовне, іноземних установ та різних ненаукових приватних структур, якщо відверто — просто розбазарювання наукового потенціалу.

Скорочення обсягів фінансування за той самий час: від 2,5 % ВВП до 0,4 % ВВП у поточному році. На одного громадянина України у 1996 році припадало майже 9 дол. США витрат на науку, що у 15 разів менше, ніж у радянський період, у 50—100 разів менше, ніж у розвинених країнах. Нині ці цифри та співвідношення ще разючіші.

Наша держава безсоромно порушує норматив граничного фінансування науки — 1,7% ВВП, який саме вона і визначила у законодавчому порядку. Більш того, під так звану концепцію виживання наукового потенціалу уряд перераховує мізерні гроші тільки на зарплату, роблячи вигляд, що проблем з ремонтом наукового обладнання, придбанням реактивів, речовин та матеріалів немає взагалі, а вчені, наприклад, геологи чи ботаніки, можуть займатися своїми науками на київському асфальті, а не у експедиціях. Може, вчених в Україні дуже багато? Тоді треба визначитися з їхньою кількістю і за будь-яких обставин фінансувати не тільки зарплату, а всі витрати на науку!

МИ Є СВІДКАМИ того, як розвинені країни скорочують видобуток власних природних копалин, консервують власні джерела енергоносіїв, віддаючи перевагу імпорту цих складових і розраховуючись за це наукоємною продукцією. Невпинно зростає в розвинених країнах прошарок інтелігенції, який вже в деяких з них сягнув 30 %. Не гребують розвинені країни, і не тільки розвинені, «перекачкою мізків» з тих держав, де уряди ще не зрозуміли парадигми XXI сторіччя. «Перекачка мізків» підтримується у розвинених країнах на всіх рівнях: вченим надаються сучасні лабораторії, обладнані за останнім словом техніки, штат асистентів, створюють дуже добрі умови для життя, а всілякі перешкоди в праці та бюрократичні гачки, пов'язані зі статутом самої лабораторії чи вченого, усуваються негайно. Тому вже виїхали за кордон і знайшли собі там пристойну наукову роботу тисячі українських вчених і тенденції до зупинення цього процесу щось не спостерігається.

Я впевнений, що у XXI столітті відоме прислів'я про армію обов'язково трансформується в інше: «Не хочеш утримувати власну науку — будеш утримувати чужу».

В цьому розумінні, стосовно до влади, економія на науці є економією на політиці, а це вже — нонсенс! Реалії життя вимагають від уряду, від політичних структур вже сьогодні відповіді на найголовніше питання всіх часів: «Камо грядеши?» (куди йдемо?). Іншими словами формулювання так званої «національної ідеї» стає імперативом часу. Неважко зрозуміти, чому на це питання досі немає відповіді. На мою думку, пояснити це можна так: часи політичної ідеології вже пройшли, а наукову ідеологію розбудови суспільства здатні розробити тільки вчені, а їх до цього ще не закликали і не запрошували. Уроки підміни науково вивірених програм політичною ідеологією, побудованою переважно на вірі та міфах, ми проходили протягом 75 років цього століття. Велика біда радянської і сучасної української науки: вона ніколи не була затребувана владою (крім оборонних відомств).

Настав час визначитися з основними напрямами дій. Новітня українська ідея полягає у створенні процвітаючої незалежної України, яка для свого розвитку має максимально використовувати головні риси менталітету українства: демократизм, конституціоналізм, соціальний егалітаризм (прагнення до соціальної рівності), інвайронменталізм, миролюбство, шанобливе ставлення до вчителя, професора, академіка, прагнення до заможного і красивого життя. При цьому усі громадяни України розглядаються наукою як єдина політична нація незалежно від їх етносу. Реалізація української ідеї можлива лише тоді, коли держава (влада) спиратиметься на велику низку засобів і методів, розроблених власною і світовою наукою.

На актуальні питання українська фундаментальна наука має знайти відповідь, сформульовану у вигляді виконання конкретних програм та алгоритмів дій. Таким чином, сучасна українська ідея постає у вигляді чітко визначених та глибоко обгрунтованих програм суспільного розвитку, які спираються на результати наукових досліджень.

Безумовно, у наборі програм, окрім суто соціальних, має бути зазначено і шлях майбутнього розвитку економіки. Смілива і висока мета, до якої має прямувати економіка, на мою думку, така: у найближчі 10 років вийти за розвитком на перше місце в Європі серед країн колишнього соціалістичного табору.

Мовою науково-технічних програм це означає:

випереджаючий розвиток різноманітних наукових досліджень за умов підтримки з боку уряду всіх аспектів наукової діяльності з метою забезпечення конкурентоспроможності продукції;

розвиток і вихід на світовий рівень технологій переробки інформації, систем телекомунікацій, фінансових технологій і завдяки цьому — вихід на світовий ринок товарів, праці, капіталу;

розбудова на сучасному рівні достатньої енергетики країни як гаранта економічної незалежності;

розвиток нових мікроелектронних технологій, випуск найсучасніших засобів гнучкої автоматизації різноманітних виробництв і завдяки цьому різке підвищення конкурентоспроможності продукції промислового сектора;

здійснення державних програм розвитку і розповсюдження основних технологій сучасного і новітнього рівнів;

інтенсивний розвиток біотехнологій, здатних різко підвищити ефективність агропромислового комплексу, медицини, структури харчування населення;

оздоровлення довкілля завдяки залученню та користуванню екологічно чистими технологіями;

виробництво конструкційних матеріалів з наперед заданими властивостями з метою зменшення матеріало- та енергоємності продукції;

постійна модернізація закладів невиробничої сфери (культура, медицина, освіта), а також перманентне підвищення рівня кваліфікації, освіти, культури, духовності й моралі народу.

Отже, наймогутнішим джерелом розвитку держави на зламі тисячоліть є науково-технічний прогрес, підвалинами якого виступають: інтелектуально-освітній потенціал, рівень розвитку науки та науково-технічний рівень господарства. Постійне продукування нових знань і нагромадження наукової компоненти у склад будь-якого товару стає провідним засобом отримання надприбутку, вирішальним фактором конкурентоспроможності, шляхом до процвітання держави і народу, посідає провідне місце у політичній та економічній сферах діяльності і сьогодення, і майбутнього. Перспективною, надійною і найкращою політикою держави та усіх політичних сил є та, яка спирається на фундаментальні дослідження сучасного природознавства та суспільствознавства. Тільки така політика забезпечить добробут України вже в першому десятиріччі XXI століття.

Костянтин СИТНИК,
голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти, академік НАН України.

Депутат в окрузі

Доктор медицини змінює професію. Заради добра своїх виборців

ІНТЕРВ'Ю з народним депутатом, доктором медичних наук, академіком АМНУ Юрієм СПІЖЕНКОМ почалося з його бліц-монологу:

— На селі — біда. Ми тут велику політику «ганяємо», ситі всі. А в селах сьогодні половина ялових корів — і ми хочемо, щоб був порядок? Нікого це сьогодні не хвилює...

— Вас ось хвилює. Напевно, повернулися з округу, з «виру життя»?

— Я в цьому вирі, не вважайте за самовихваляння, кожен день: незалежно від того, в окрузі я чи в сесійному залі. Болі, біди людей не залишиш за порогом парламенту. Мало пропустити їх через власне серце і побідкатися тут, з трибуни, про тяжке життя народу: треба щодня полегшувати долю своїх виборців конкретними справами.

Мій округ, наприклад, специфічно-аграрний. Це кислі поліські землі, де без спеціального обробітку, хоч як би старався, врожаю ніколи не одержиш. Кілька районів узагалі хмелярські. Там зернові не ростуть, нічого не родить. Ще за часів Союзу Україна давала 76 відсотків союзного хмелю, Житомирщина стільки само давала українського, а райони, де я депутатом, стільки житомирського. Уявляєте? Тому для мого округу відродження цієї сільськогосподарської галузі —питання життя: буде хміль — буде робота і гроші.

— Скажіть, будь ласка, наскільки реальне це відродження? Сподіваюся, нас з вами не звинуватять у лобіюванні пивної промисловості.

— Тому, в кого виникнуть такі підозри, рекомендую «екскурсію» в поліську глибинку...

Відродження хмелярства — цілком реальна річ. Поновити його можна значно швидше, ніж, приміром, тваринництво. Хміль дає урожай вже наступного року. Не рекордний, звичайно, але 3-4 центнери з гектара можна взяти. На третій рік — уже повна врожайність. Головне — що це не вимагає великих затрат, адже в багатьох господарствах збереглися хмелешпалери. Тим більше, сьогодні справжній пивний бум, а пивзаводи —це основні споживачі хмелю.

— Але, незважаючи на бум, основний споживач, схоже, не дуже переймається проблемами вітчизняного хмелярства. Може, пивзаводам справді вигідніше закуповувати закордонні екстракти?

— Раніше для варіння пива використовували шишку. Нинішні технології вимагають або гранул, або екстракту. Завод з виготовлення гранул дасть можливість переробити весь хміль і віддати пивній промисловості. Це і буде підтримка власного товаровиробництва в комплексі. До речі, на спорудження такого заводу не треба величезних коштів — усього 2 мільйони гривень. Зате вони окупляться в надзвичайно короткий термін — за два роки.

— Цікава еволюція наших з вами розмов: пригадую, як ви з ентузіазмом розповідали про трансплантацію органів, тепер ось — про хміль, вапнування ґрунтів, про ялових корів... Це турбота про округ змінила тематику чи ви взагалі переорієнтувалися з медицини на сільське господарство?

— І проблеми округу, і, мабуть, мій вік, політичний досвід. Сьогодні вимагати грошей на охорону здоров'я — невелика сміливість. Їх у держави немає. Я твердо переконаний: зараз солідні гроші можемо одержати тільки з аграрного сектора. Не з космосу — із землі. Ми щороку недобираємо з неї 100 мільярдів гривень... Уявляєте, що це таке для нашого бюджету?

— І тому вирішили зробити аграрну реформу в окремо взятому окрузі?

— Так, є в мене таке скромне бажання. Академія аграрних наук, її президент Михайло Зубець надзвичайно серйозно ставляться до цього. Дев'ять профільних інститутів працюють на округ. Організовуємо для керівників господарств семінари, вчимо прогресивних сільськогосподарських технологій, консультуємо, як перевести нинішні господарства на інші форми власності. Бо все на самопливі. Треба рятувати колгоспи, але сильні, ті, які здатні стояти на ногах. Триматися за слабкі — загубити село.

— А як ставляться до ваших реформ керівники господарств?

— Знаєте, я навіть здивований, з якою готовністю вони сприймають усі нововведення. Директор виконавчої програми — колишній голова облвиконкому Василь Ямчинський, людина надзвичайної енергії. Є підтримка від голови Житомирської облдержадміністрації Володимира Лужкіна. Є розуміння важливості справи, а не скептичні репліки: що там той лікар Спіженко розуміє в сільському господарстві! Я, бачачи таке ставлення, навіть у відпустку не пішов. У мене є моральний обов'язок перед виборцями, хочеться допомогти їм заробляти, а не випрошувати гроші. Це і є робота депутата. Я переконаний, що ми цього досягнемо, що земля дасть віддачу. Неодмінно дасть.

— Ви автор багатьох законопроектів на аграрну тему. Даруйте, це не Пустовойтенка в округ запросити, в цьому справді треба глибоко розбиратися самому...

— Розумію, що може бути іронія з цього приводу, але... Планую подати до березня наступного року ще 18—19 законопроектів. Звичайно, я не сам їх розробляю, ми працюємо з цілою групою вчених. Пропонуємо (знову-таки ризикую нарватися на іронію) і свій проект Земельного та Аграрного кодексів. Там буде зведено й узгоджено між собою всі закони, в тому числі і закон про сільську медицину, — одне слово, все, що стосується аграрного сектора і села. Це, без перебільшення, титанічна робота. Вже півтора року над цим працює 10 чоловік.

— Чим ваш Земельний кодекс принципово відрізняється від проектів інших авторів?

— Авангардністю. Наприклад, кажуть: не можна продавати землю. Так. Але чому? Гадаю, з однієї причини: доки в нас не буде нормальної банківської системи, ціни на землю будуть дуже низькі. Ще один аргумент противників продажу землі — її скуплять іноземці. Але ж ми можемо це питання врегулювати законом. Та хай навіть куплять через підставних осіб, припустимо й таке, — то що, іноземець вивезе це поле за кордон? Він купив його, щоб мати прибуток, і ця земля працюватиме на наш бюджет. Так чи ні?

Ще одне. Доки ми не почнемо продавати, у нас не буде ринку землі. Згадаймо, як формувався ринок квартир. У 90-му році помешкання на Хрещатику коштувало 6 тисяч доларів. Сьогодні приблизно 100: плюс-мінус. Ринок сформувався. Десь дорожче, десь дешевше. Так і з землею: буде встановлено її справжню ціну. До речі, вона і зараз продається — під забудову в містах і містечках. Просто це треба узаконити.

— Тобто, ви вважаєте, що авториопоненти в цьому питанні керуються суто ідеологією?

— Значною мірою. Чому ми не одержуємо по чотири роки зарплати в КСП, а обома руками голосуємо за їх монополію? Де наша знаменита хліборобська ментальність? Я, слава Богу, поїздив по світу, але ніде не бачив, крім рідної України, людей, які не хочуть бути багатими. А в нас якщо продаєш кока-колу в кіоску — ти козирний. А якщо тобі фермер дає роботу, платить щомісяця — це ганьба, бо ти наймит. А чому? Це ж робота!

Знов-таки, треба сформувати ринок праці в селі. Люди відвикли працювати, за великим рахунком. Ми тримаємося за колгоспи, підсовуємо механічні болванки під «джон-діри», щоб мати можливість цупити з поля.

Оце іще одна причина нашої «традиційності».

— В якому комітеті ви працюєте?

— Записаний в охорону здоров'я, а працюю в аграрному.

— Вас можна рекомендувати на посаду міністра сільського господарства...

— А я пішов би... Я вирішив певний період свого життя присвятити аграрним проблемам. Переконаний, якби сім років тому уряд вийшов з аграрною програмою і вона почала реалізовуватися хоча б наполовину, ми сьогодні жили б набагато краще. Але, на жаль, жоден уряд на це не спромігся. І в цьому значна причина наших бід. Мати найкращі у світі чорноземи і найгірші врожаї — це треба вміти... Нам треба зосередитися на виробництві власної сільськогосподарської техніки всієї гами, але, звичайно, створити цю техніку — типу «джон-діра» — самим надзвичайно складно. І, якщо чесно, немає потреби: це можна робити спільно з зарубіжними підприємствами. Вперте «самі» показало: тернопільський бурякозбиральний комбайн за світловий день збирає буряк із 4 гектарів. При цьому — 30 відсотків браку. Польський — 40 гектарів і 0,5 відсотка браку. Така невесела «арифметика»...

Маємо розв'язати проблему і з балансом добрив, поставити всі крапки над «і» в питаннях плати за імпортований з Росії газ. Тут жах що робиться...

— А чому робиться? Там, нагорі, цього не розуміють, не хочуть, не можуть?

— Тому не роблять, що не одержуватимуть торби з доларами ті, хто одержує... Будь ласка, поки що без уточнювальних запитань...

— Уряд дорікає депутатам, що досі не «благословили» програму його діяльності. Те, про що ви зараз говорили, передбачено в цих його «творчих планах»?

— На жаль, ні.

— З вашої «вичерпної» відповіді я зрозуміла: навіть якщо депутати і проголосують за програму дій уряду, то нічого вона не змінить?

— Я, принаймні, механічно вставляти картку «за» не буду: це життя моє, дітей, онуків, людей, що стоять за мною. Розумієте, я вже в такому віці, що не можу і не хочу виконувати роль слухняного хлопчика. І не буду.

— Ви член фракції НДП. А якщо наказ її лідера, припустимо, не збігатиметься з велінням вашої совісті? Що переможе — фракційна дисципліна чи власне сумління?

— Я голосуватиму так (і не тільки в цьому випадку), як вважатиму за потрібне. В мене, як і в багатьох членів фракції, є своя позиція, і ми стоятимемо на ній.

— А при цьому у ваших колег не перепитують, як називаються їхні фірми?

— Все буває...

— Юрію Прокоповичу, з чим до вас найчастіше приходять виборці?

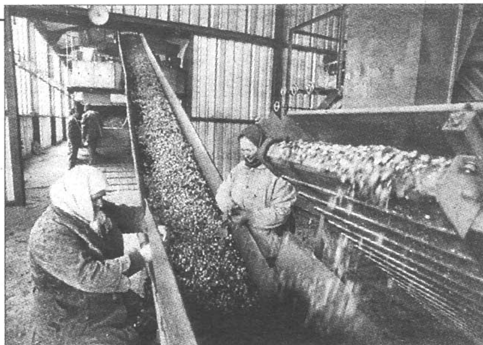
— Як правило, по медичну допомогу: тут мені доводиться згадувати про лікарське і, особливо, міністерське минуле. А взагалі проблем у людей дуже багато.

Зараз, наприклад, я займаюся... спермою. Ні, ви не так зрозуміли. Шукаю 100 тисяч спермодоз для округу — на потреби селекції: для приватної худоби селян.

Я хотів пожити для себе, не приховую. Але коли минулого року їхав в округ, потрапив у жахливу аварію. Машину розбило на друзки, а я живий, як бачите. Мабуть, Бог мене милував для того, аби щось добре людям зробив.

Те, чим я нині займаюся, стало справді сенсом мого життя. Я хочу на мікродержавному рівні, на одній двісті двадцять п'ятій території України зробити нормальне життя. Може, це буде модель для решти. В усякому разі, це краще, ніж витрушувати гроші до бюджету чи просити їх з нього. А ефективніше — точно.

Інтерв'ю взяла Людмила КОХАНЕЦЬ.

На знімку: хміль на конвеєрі перед сушінням (хмелерадгосп «Андріяшівський» Бердичівського району Житомирської області).

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Олександра Мороза зустрічали, як майбутнього Президента

Перебуваючи на Кіровоградщині, лідер соціалістів України Олександр Мороз підтвердив свій намір балотуватися на наступних президентських виборах. Але наголосив, що вибороватиме пост глави держави не тому, що таким є його особисте бажання (Олександр Олександрович так само твердо переконаний, що на нинішньому етапі розвитку Україна має бути суто парламентською країною), а тому, що так вирішила політична рада партії, яку він очолює.

Олександр Мороз взяв участь у роботі пленуму центральної ради профспілки працівників автомобільного і сільськогосподарського машинобудування, який відбувся у Кіровограді, виступив на сесії Кіровоградської міськради, зустрівся з профспілковим активом області, а також із жителями Світловодська.

Олег БОНДАР.

Газифікуються села Закарпаття

Спалахнув символічний факел, що ознаменував газифікацію гірського села Загаття в Іршавському районі. А нещодавно голубе паливо прийшло ще у два села — Брід та Крайню Мартинку. Перед початком церемонії, присвяченої цій події, начальник ВАТ "Закарпаттягазбуд" Володимир Фільварочний сказав:

— Іршавський район за темпами газифікації вийшов на перше місце в області. Нині природний газ тут мають більш як 50 відсотків сіл та селищ. Велику допомогу в цьому надає Центр сприяння розвитку Закарпаття, створений народними депутатами Віктором Медведчуком і Георгієм Суркісом. Проблеми постачання, прокладання газопроводів, взаєморозрахунки і взаємозаліки за будівельні роботи — ці та багато інших питань вирішуються за участю центру сприяння і за допомогою народних депутатів.

Через кілька місяців природний газ спалахне в оселях мешканців сіл Горбка Іршавського, а також Яблунева та Верхніх Воріт Воловецького районів.

Іван ГУДЗОВАТИЙ.

НИНІ ми спостерігаємо дві протилежні тенденції. Одна з них полягає в тому, що судово-правова реформа, яка проводиться в країні, йде шляхом зменшення прав прокурора і в цивільному, і в арбітражному судочинствах. Інша тенденція — розширення законодавцем процесуальних прав прокурора на порушення цивільного та арбітражного процесів.

ПРОКУРОР на захисті держави і громадянина

Обмежена роль

Проект Цивільно-процесуального кодексу України практично обмежив роль і повноваження прокурора в цивільному судочинстві. Згідно з ним прокурор може брати участь у цивільному судочинстві лише у випадках подання ним позову. А можливість подання позову прокурором на захист інтересів громадянина обумовлена згодою останнього. А це може бути й особа недієздатна — наприклад, під час порушення прав душевнохворої, фізично неповноцінної особи, дитини тощо. Всіляко обмежуються можливості опротестування прокурором незаконних судових рішень.

Таке положення спостерігається і в прийнятому Законі України від 13 травня 1997 р. «Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України», де повноваження прокурора зведено лише до пред'явлення позовів (заяв) на захист лише інтересів держави (ст. 2), раніше — будь-яких осіб.

Право на позов

У Законі України від 25 червня 1991 р. «Про охорону довкілля» в ст. 37 спеціально вказано, що органи прокуратури мають право **звернутися в суди або арбітражні суди з позовами про відшкодування збитків, завданих у результаті порушення законодавства про охорону довкілля, та про припинення екологічно небезпечної діяльності.**

Згідно зі статтею 15 Закону України від 14 травня 1992 р. «Про банкрутство» арбітражний суд **з подання** прокуратури, за клопотанням боржника, розпорядника майна або кредитора може визнати недійсною будь-яку угоду боржника щодо розпорядження майном. Аналогічне положення міститься і в Законі України від 16 червня 1992 р. «Про об'єднання громадян», де вказано, що **прокурор може внести** до суду подання про накладання штрафу за грубе або систематичне вчинення правопорушень об'єднанням чи його органом (ст. 30); про заборону окремих видів діяльності об'єднання або заборону на його діяльність до 3 місяців (ч. 1 ст. 31); про продовження цього терміну (ч. 3 ст. 31); про примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання (ст. 32).

Відповідно до статті 16 Закону України від 23 квітня 1991 р. «Про свободу совісті та релігійні організації» (у редакції Закону України від 23.12.93 р.) діяльність релігійної організації припиняється судом лише в установлених законом випадках за заявою органу, уповноваженого здійснювати реєстрацію статуту конкретної організації, **або прокурора.**

Статтею 20 Закону України від 1 липня 1993 р. «Про колективні договори та угоди» передбачено, що справу про накладання штрафів з винних осіб, які ухиляються від укладання колективних договорів або не виконують їх умов, розглядає суд після пред'явлення однією із сторін колективного договору, угоди, відповідних комісій **або з ініціативи прокурора.**

Згідно із Законом України від 22 квітня 1993 р. «Про доповнення Цивільного кодексу Української РСР і Кримінально-процесуального кодексу України нормами щодо порядку відшкодування витрат на стаціонарне лікування потерпілого від злочину» кошти, витрачені установою охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого, стягує суд за позовом установи охорони здоров'я, органу Міністерства фінансів України **або прокурора.**

Закон України від 26 листопада 1993 р. «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про прокуратуру» в статті 35 спеціально передбачив правило про те, що «**прокурор може вступити в справу будь-якої стадії процесу, якщо це захист конституційних прав громадян, інтересів держави і суспільства, і зобов'язаний вчасно вжити передбачені законом заходи до усунення порушень закону, хоч би від кого вони виходили**» і т. д.

Потрібна реформа

Отож сьогодні справді спостерігаються протилежні напрями в розвитку інституту представництва прокуратури в цивільному та арбітражному судочинстві. У зв'язку з цим здійснювана судово-правова реформа, розвиток цивільного процесуального, арбітражного процесуального та судочинного законодавства мають іти шляхом їх удосконалення з урахуванням потреб суспільного розвитку, пріоритету судового захисту прав громадян та інтересів держави. Відповідно мають змінюватися форми і підстави участі прокурора в процесі.

У разі порушення прав і свобод людини, що їх захищають у цивільному судочинстві, коли потерпілий з різних причин не може особисто відстоювати в суді свої права і свободи або коли порушено права і свободи багатьох громадян, або коли порушення набуло особливого суспільного значення, прокурор зобов'язаний пред'явити і підтримати в суді чи арбітражному суді позов в інтересах потерпілих.

Тому навряд чи можна погодитися з позицією окремих правознавців, що в нових умовах для звернення до суду за захистом своїх прав і законних інтересів зовсім не потрібне посередництво прокуратури. Мовляв, для цього можна використати різні юридичні служби, розгалужену мережу адвокатських фірм, бюро і колегій, інститут уповноваженого з прав людини. Саме виходячи з цих міркувань, на наш погляд, упорядники проекту нового Цивільно-процесуального кодексу зберегли участь прокурора в суді лише в окремих випадках, спеціально передбачених законом (про визнання громадянина без вісти відсутнім, оголошення померлим, визнання недієздатним тощо), виключивши можливість появи його там на свій розсуд і навіть з ініціативи суду.

Приватний, громадський і державний інтерес

Мінімізація участі прокурора в цивільному процесі не відповідає реальному стану справ.

Пред'явлення прокурором позову і підтримання його в суді — один із дійових способів захисту прокурором приватного, громадського і державного інтересу.

Адже суд з власної ініціативи провадження з цивільної справи (як і з адміністративної, кримінальної та арбітражної) не порушує. **Саме прокуратура дає імпульс до приведення в дію складного механізму судової влади в інтересах співгромадян.** Тенденції розвитку законодавства, що складаються, свідчать про те, що повноваження прокурора в цивільному та арбітражному судочинстві мають бути значно розширені. Причому норми Закону України «Про прокуратуру» і положення кримінально-процесуального, цивільно-процесуального, арбітражно-процесуального законодавства мають бути узгоджені. Неузгодженість з цих питань, як показує практика, призводить до виникнення непорозумінь і конфліктів між органами і посадовими особами, судовою та прокурорською владою (див. «Голос України» від 16.11.94 р.).

Прокурор — представник держави

Звертаючись віднині до суду із заявою на захист інтересів держави, прокурор є представником держави. Інститут представництва, що входить до механізму захисту інтересів держави, має матеріально-правовий фундамент.

Сенс участі прокурора в цивільних правовідносинах зводиться до того, що він діє не від свого імені, а від імені держави. Держава має право на судовий захист своїх інтересів, а прокурор наділений лише правом на звернення в суд за судовим захистом шляхом подання заяви в інтересах держави. Ця діяльність специфічна. Вона має начебто представницький характер, хоча тут немає тих визначених ознак представництва, закріплених у розділі 12 ЦПК. Разом з тим прокурор перебуває у таких правовідносинах з державою, що дає змогу реалізувати останньому належне йому право на судовий захист своїх інтересів.

Доречним стає запитання: а що таке державний інтерес? Це закріплена Конституцією і законами України система фундаментальних цінностей у найважливіших сферах життєдіяльності українського народу (в політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технологічній, інформаційній сферах та ін.). Державний інтерес по-різному виявляється в різних видах людської діяльності.

Закон — один для всіх

Звертаючись до Конституційного суду України з проханням офіційного тлумачення статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України — порушення арбітражними судами справ за позовними заявами прокурорів і їх заступників в інтересах держави — у своєму листі від 5 травня 1998 року №01-8/161 Вищий Арбітражний суд указує, що до отримання висновку Конституційного суду арбітражним судам «слід, виходячи з вимог статті 121 Конституції України, приймати позовні заяви прокурорів і їх заступників, які звертаються до арбітражного суду в інтересах державних підприємств». Таким чином, ВАСУ не тільки взяв на себе сміливість самостійно тлумачити закон (поки його не витлумачить Конституційний суд), а й звів інтереси держави до інтересів державних підприємств.

Коли йдеться про встановлення справедливості, то підтримка прокурором законних вимог колективного і навіть приватного підприємства може бути в інтересах держави. Але чому в своєму листі ВАСУ позбавив прокурорського захисту всі державні установи та організації, які не є державними підприємствами? (Наприклад, позови на захист трудових колективів, що мають заборгованість у виплаті зарплати та інших виплатах. — Детальніше на цю тему див. «Урядовий кур'єр» від 6.11.97 р.)

До того ж, конституційне право прокурора —представництво інтересів громадянина і держави в суді — тягне за собою і його право визначити, чи є інтерес держави в конкретному випадку. Тому користуватися цим процесуальним правом треба рішуче і вчасно. Сприяти цьому має конструкція «право прокурора на позов у суд». Видається необхідним також прокурорам подавати позови в інтересах підприємництва, бо той, хто вкладає гроші у власність (інвестиції в економіку) як ніхто інший зацікавлений у режимі законності, гарантованості його прав, у тому числі й через судовий захист.

Реакцію-відповідь слід чекати адекватну — підприємець, треба думати, перейде із сфери тіньової економіки на бік держави.

Володимир ДАВИДОВ,
народний депутат України;
Микола РУДЕНКО,
Лисичансько-Рубежанський природоохоронний прокурор, старший радник юстиції, кандидат юридичних наук, доцент.
Луганська область.

У номер

● *Київ*

Ліквідуються «рудименти радянської епохи»

МВС України має намір ліквідувати медичні витверезники в рамках системи правоохоронних органів. Як повідомив міністр внутрішніх справ України Юрій Кравченко, міністерство поставило перед керівниками місцевих органів влади завдання створити замість витверезників центри медичної допомоги на муніципальному рівні.

Витверезники в нинішньому вигляді Ю. Кравченко назвав «рудиментом радянської епохи». На його думку, в таких установах мають працювати цивільні фахівці з медичною освітою, які могли б відрізнити алкогольне сп'яніння і захворювання «алкоголізм».

За даними МВС, торік для 156 громадян «відвідання» медвитверезника завершилося летальним наслідком, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

● *Сімферополь*

Архітектуру створюють молоді зодчі

Уперше в Криму проходить сьомий загальноукраїнський конкурс дипломних проектів архітектурних шкіл нашої країни.

Міжнародний студентський конкурс «Артек-4», який влився в цю акцію, проходить в Ялті, а дипломні проекти юних українських зодчих — у Сімферопольському інституті природоохоронного і курортного будівництва. Після п'яти днів роботи буде названо кращі проекти. Журі під керівництвом голови Спілки архітекторів України академіка Івана Шпари вимогливо вивчає доробок юних, адже проекти-переможці отримають шанс втілитися в реальні споруди.

● *Луганськ*

Глибокому підземне «море» по коліна

Після виходу з ладу водовідливного колектора шахти «Краснопільська» (державна холдингова компанія «Луганськвугілля») затопленою виявилася центральна частина селища Краснопілля-Глибоке. Вода потроху відступила лише після того, як з ініціативи міської влади Брянки за ремонт колектора за методом народної будови взялися відразу шість місцевих підприємств. Схоже, така практика буде використана в майбутньому ще не раз, адже «Краснопільська» останніми роками постійно працює під загрозою затоплення.

● *Дніпропетровськ*

На гальма тисне пасажир

Одна новина приємна: капітально відремонтовано, реставровано і оновлено залізничний вокзал у Дніпропетровську — візитівку міста. Друга — прикра: зачинилися каси попереднього продажу квитків. Через дорожнечу все менше бажаючих їздити потягами. Утримувати тепер ці каси для залізниці економічно обтяжливо. Тим паче, що й просвітку не видно: у зв'язку з введенням валютно-доларового еквівалента стосовно оплати проїзду очікується чергове і вельми значне підвищення цін на квитки.

Хочете пенсії й апельсинів — доживіть до ста літ!

Повертаючись до надрукованого

Ереснева публікація «Голосу України» «Зустрічає дід Дзима 105-ту зиму» привернула увагу обласного управління соціального захисту, органів місцевого самоврядування Черкащини до проблем старожилів.

Працівники соціальних служб взяли на особливий облік усіх довгожителів області, тих, кому виповнилося сто і більше років. Виявилося, в Шевченковому краї проживають 64 громадянина, які народилися в минулому столітті (з них 6 — чоловіки, решта — жінки). Найстаріша мешканка Черкащини — 109-річна Ксенія Петрівна Шумська — проживає в місті Звенигородка. У Кам'янському районі топчуть ряст 7 патріархів, у Чигиринському — 6. Очевидно, могутні ліси і цілющі джерела подовжують у цих краях людям вік.

Усього на Черкащині мешкає 4620 осіб, котрим виповнилося 90 і більше років. Їм погашено пенсійні борги, вручено продуктові пакунки, в яких не лише масло, сир, цукор, борошно, а й банани, апельсини, солодощі.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

Трагедія

За кордон... на гіркі заробітки

Представників доброчинної організації «Карітас» з італійського міста Бреші синьйора Еллію Каттанео та доктора філософії падре Маріо Нева привела до Києва людська трагедія. Вони привезли тіло вісімнадцятилітньої Віти К.

— Дівчина поїхала до Італії працювати офіціанткою, — розповідає падре Маріо. — Але потрапила до рук злочинців, які змушували її торгувати собою. Коли вона стала чинити опір, то її по-звірячому вбили. Обличчя було так спотворено, що рідні не змогли її навіть впізнати.

Проблема примусової проституції, до якої вимушують дівчат з країн Східної Європи, дуже хвилює громадськість Італії. Адже, за даними міжнародних організацій, лише з України підступом вивезено та втягнуто до секс-бізнесу тисячі юних рабинь. Серед них є навіть чотирнадцятилітні.

Торговці живим товаром працюють за простою схемою: обіцяють дівчатам цікаву й добре оплачувану роботу за кордоном, а потім відбирають документи й продають безправних невільниць до нічних клубів або відправляють «на панель».

Ми прагнемо допомогти цим нещасним, — продовжує падре Маріо. — Нещодавно вдалося врятувати й відправити на батьківщину ще двох молоденьких українок.

Здебільшого ці дівчата дуже гарні. Їх краса створена Богом для кохання, родинного щастя, материнства. Їх призначення — народжувати сильних, красивих дітей для свого народу. А вони гинуть на чужині, збагачуючи наркодилків та гангстерів.

Причину таких трагедій італійці вбачають у важкій економічній ситуації в країні та в занепаді моралі. І дівчата, і їх батьки повинні знати, що поїздки на заробітки за кордон зазвичай закінчуються дуже погано.

Вікторія РИБАЛКО.

Київ.

Ярмарок вакансій

Робота є. Її не може не бути

Про це засвідчив ярмарок вакансій «Кар'єра-98», що відбувся 3 жовтня у столичному планетарії. Проводився він Київським міським центром зайнятості спільно з Київським представництвом міжнародної асоціації студентів та молодих фахівців у сфері економіки та управління. Втім, ярмарок був розрахований не лише на студентів. Так, із запропонованих міським центром зайнятості двох з половиною тисяч місць лише 400 призначались для фахівців з вищою освітою. Іншим пропонували робочі спеціальності.

З особливим азартом відвідувачі ярмарку, яких, за приблизними підрахунками, було понад три тисячі, заповнювали анкети-резюме всесвітньо відомих компаній.

І хоча для роботи в офісах Філіпса, Пармалата, Проктор енд Гембл потрібні були одиниці, інші також дістали неабияку користь від відвідування «Кар'єри-98». Адже ознайомившись з вимогами потенційних роботодавців, на наступний ярмарок вони прийдуть більш підготовленими, знаючи потреби ринку праці.

Щодо підсумків цієї акції, то про них говорити ще зарано. Та у будь-якому випадку вони позитивні.

Богдан ДОВНИЧ.

На селі буде холодно

Справи комунальні

Тривожна ситуація складається на Чернігівщині щодо підготовки об'єктів соціально-культурного призначення на селі до зими. Половина з 237 дитсадків КСП через брак коштів закрито. У Куликівському районі вже не працює 14 дошкільних закладів із 15, у Ріпкинському —17 з 18. На об'єкти соціальної сфери завезено лише 2700 тонн палива за потреби 25 тисяч тонн. Схоже, у клубах і бібліотеках пануватиме холод. На жаль, і для медичних закладів заготовлено лише 17 відсотків вугілля. Незважаючи на зусилля органів місцевої влади, коштів катастрофічно не вистачає.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігівська область.

перший рік — благовіст, а на другий — переїзд

Тенденції

На Миколаївщині щороку розпадається близько 6 тисяч шлюбних союзів — розбиваються на друзки 6 тисяч сподівань на тихе сімейне щастя. Іноді щойно створеному «осередкові суспільства» не вдається «протриматися» і чотири роки — таких сімей в загальній статистиці розлучень більш як третина. Для 13 відсотків пар щастя тривало менше року... Аналіз вікової структури розлучених засвідчує: найчастіше чоловіки вирішують знову стати холостяками в 25—29-річному віці, а жінкам подружнє життя набридає вже в 20—24.

За словами начальника відділу демографічної статистики облстатуправління Людмили Мареєвої, ще донедавна на 1000 мешканців області припадало 9—10 шлюбів, а в 1996 році цей показник знизився до 6,5 шлюбу, тобто до найнижчого за весь повоєнний період рівня. У першій половині цього року показник укладання шлюбу знову знизився — порівняно з аналогічним періодом 1997-го на 15 відсотків.

Демографи звернули увагу на поступове зниження віку вступу до шлюбу. З початку 90-х найчастіше стають на весільний рушник дівчата в 16—19 років, а от хлопці наважуються на такий крок, як і раніше, в 20—24. Трапляються й більш ранні шлюби: у першій половині 1998 року на Миколаївщині одружилися 34 юнаки віком 16—17 років і 306 дівчат 13—17 років. Водночас помічено, що дедалі більше молодих коханців віддають перевагу неформальним сімейним стосункам і офіційно свій шлюб не реєструють. Важко сказати, чи є такі сім'ї міцнішими... А з огляду на офіційну статистику українська сім'я переживає глибоку кризу.

Якщо в 50—60-х роках на 1000 мешканців області припадало від 0,3 до 1,6 розлучення, то 1993 року —5,1 (найвищий рівень за весь повоєнний період). У першому півріччі 1998-го цей показник досяг 4,2, отож можна очікувати, що сумний рекорд 1993 року невдовзі буде побито.

Цікаво, що представникам сильної статі значно легше створити нову сім'ю: у першому півріччі 1998 року на Миколаївщині вдруге уклали шлюб 1009 розлучених чоловіків і лише 945 жінок.

Нетривке й нещасливе подружнє життя не сприяє народженню дітей: протягом 6 місяців 1998 року в пологових будинках Миколаївщини з'явилося на 7 відсотків менше немовлят, аніж за відповідний період 1997-го. Падіння народжуваності справляє негативний вплив на загальну демографічну ситуацію в регіоні: чисельність населення області за період з 1 січня по 1 липня 1998 року скоротилася на 6,1 тисячі чоловік.

Георгій ВОРОТНЮК.

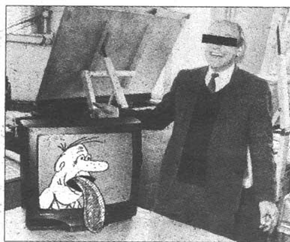
Миколаїв.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

«Ненависть — смертельно поранена любов»

«Лукава людина сварки розсіває, а обмовник розділяє друзів»

Біблія «Книга Соломонової мудрості».

ПРОЧИТАВШИ чергові розділи «Дзеркала» Віталія Коротича, ми знову вимушені прокоментувати деякі його «оцінки» колишніх колег по Спілці письменників України, зокрема Олеся Гончара (попередня публікація в «Голосі України» від 19 вересня). До того ж, з цього приводу до редакції звернувся й поет Дмитро Павличко, який теж «удостоївся честі» потрапити на сторінки «відверть» московського гостя.

«Я одержав від Ю. Яновського листа. Промінь сонця!»

Це рядок з листа Олеся Гончара до Василя Бережного, датованого 18 жовтня 1946 року. Тоді вчорашній фронтовик, а тепер молодий письменник — автор «Прапороносців» (ще не надрукованих!) лише наближався до Метра української прози Юрія Яновського, творчість якого високо цінував усе життя. Юрій Яновський перший схвалив до друку «Альпи», так само, як свого часу Олесь Гончар домагався від влади перевидання заборонених «Чотирьох шабель» Яновського. А ще варто сказати, що Олесь Гончар свого сина назвав Юрієм на честь Яновського.

Вже тому виглядає цинічною неправдою твердження Коротича, що Олесь Гончар був «главным распинателем» Юрія Яновського.

Йдеться про ситуацію, в якій опинився автор «Вершників» та «Чотирьох шабель» в повоєнні роки. Його роман «Жива вода» потрапив під стріли гострої критики тодішнього партійного керівництва України. А це означало в тоталітарні часи, що людину могли знищити й фізично. Під тиском Л. Кагановича було влаштовано публічне судилище над Ю. Яновським.

«Мені нелегко про це писати, але і я тоді виступив так, як не повинен був виступати. Не зітер і не зітру цього з своєї пам'яті, не скину цього тягаря.

Довгий час я не міг зважитись на зустріч з Юрою...» — це покаянні рядки Миколи Бажана з нарису «Майстер залізної троянди», присвяченого Юрію Яновському.

До речі, Микола Бажан щиро переживав, згадуючи свій крок — участь у ганебному судилищі над другом. І саме Олесь Гончар уже в наші дні переконав його власноруч описати все, як було, щоб пізніше «вдячні нащадки» не творили задзеркальних історій. Микола Бажан просив прощення у мертвого Юрія Яновського.

Зауважимо, що відбувалось все це одразу по війні. Олесь Гончар тоді ще не відігравав значної ролі в літературному житті України й вже тому ніяк не міг бути ініціатором, а тим більше «распинателем» Юрія Яновського.

До речі, коли читаєш (такий вже обов'язок журналіста!) «спогади» В. Коротича, дивуєшся, як автор легко переступає кордони: пам'яті, порядності й, врешті, людської моралі. Не будемо брати з нього приклад, лише зауважимо, що «спогади» автора «Лиця ненависті» про Миколу Бажана не додають нічого позитивного до портрета талановитого письменника й перекладача (одне прочитання українською «Витязя в тигровій шкурі» Шота Руставелі забезпечило йому безсмертя), людини складної долі, вимушеної прожити свої дні в умовах, нав'язаних суворою епохою.

Діють невблаганні правила камертона?

Мемуарні екзерсиси В. Коротича краще розумієш, коли ставиш їх в контекст сучасних літературних подій. Подейкують, що колишні колеги московського гостя по творчій спілці уважно читають його публікації, обмінюються враженнями й... обурюються. Але мовчки, десь у куточку. Публічно відповідають зарозумілому колишньому київському поету лише одиниці...

Олесь Гончар глибоко розумів свій час і його «непрошених суддів».

Із щоденникових записів:

«Просто диву даєшся, читаючи, як самовпевнено, з яким апломбом В. Коротич... повчає читачів «Огонька», з пасторським благолєпієм наставляє їх на стезю моральності... Навіть пише, як погано бути доносчиком, хоч так і хочеться відповісти йому приказкою: а, може, хлопче, це той випадок, коли на злодієві шапка горить?

За кого вони нас мають, отакі моралізатори? Невже справді думають, що Спілка вже забула, хто чим займався і хто чого вартий?» (9.10.1988).

«Літературна порнографія, самовпевнена маячня алкоголіків, сексоманів зійде, як бруд, спливе, як сміття, що його зносять бурхливі ручаї після грозового прекрасного літнього дощу! Зостанеться навіки Україні чисте й святе, те, що від Яновського, Тичини, Довженка...

Сама вічність здійснить належну селекцію» (6.08.1993).

Микола Бажан, якого відкрив Дмитро Павличко

Любити когось — зовсім не означає творити словесні плетива, в яких буває важко відрізнити щирість від лицемірства. Любити — насамперед платити добром.

Тривалий час вважалося, що першим твором Миколи Бажана був його вірш «Рура-марш», який побачив світ у київській газеті «Більшовик» 17 травня 1923 року.

Дмитро Павличко відкрив читачам справжній початок поетичної творчості Миколи Бажана. Саме йому сестра Метра першому показала рукописну збірку «Контрасти настрою» — юнацькі поезії брата.

«Кожен твір зрілого Миколи Бажана — подія людського духу, втілення в епічне слово потужних ліричних енергій. Літературними дрібничками цей майстер ніколи не займався» — стверджує Дмитро Павличко в статті «Бажан, якого ми не знали».

Написане Д. Павличком про Бажана — яскрава сторінка книжки, назва якої ще не придумана. У «Діалозі майстрів» Дмитро Павличко відкрив нам спілкування двох метрів поезії — української й польської. Микола Бажан і Ярослав Івашкевич не просто листувалися, а творили духовне дійство, що віддзеркалювало інтелектуальне спілкування сусідніх народів.

Й не лише з Миколою Бажаном єднала Дмитра Павличка міцна дружба. Останнім листом в житті Сави Голованівського стало письмове послання до Павличка — теплі слова подяки за «Єврейські мелодії».

Доля одного з найдавніших на землі народів цікавить Дмитра Павличка протягом усього життя.

«Бачу, як ідуть світанком ярим
Кучеряві діти з темних гет,
Як їх перелічує над яром
Побілілий з люті кулемет...»

Це рядки з вірша 60-х років.

Тож писати, що Дмитро Павличко, як переконує читачів однієї з київських газет В. Коротич, упереджений до неукраїнців, може лише чоловік, якому світ засліпила безсила ненависть. Про це, мов ржа, знищуюче людину почуття влучно сказав автор «Двох кольорів», й ці слова ми винесли в заголовок публікації.

Й справді, ненависть — смертельно поранена любов...

В. Коротич, «творячи» свій літопис Спілки письменників України, став на шлях зради власної молодості. Колись він писав про любов до Тараса Шевченка, народу, серед якого жив, бо знав, по якій землі ходить. Сьогодні, відповідаючи на запитання якогось допитливого: "Де ви тепер знаходитесь?", твердить: «Нахожусь в мировом пространстве».

* * *

«Доки житиму, захищатиму тих, хто вже не може сам себе захистити», — записав у своєму щоденнику 8.07.1993 року Олесь Гончар.

Віталій АБЛІЦОВ.

Аварія в горах під Салоніками: крапки над «і» поставив суд

РЕЙС «Київ—Салоніки», який авіакомпанія «Аеросвіт» виконувала 17 грудня 1997 року спочатку на «Боїнгу» до Одеси, а звідти на Як-42, що його згідно з договором взяли у Львівського авіапідприємства, закінчився трагічно: лайнер врізався у скелю, всі пасажири і члени екіпажу загинули.

Після похоронів родичі та спадкоємці постраждалих звернулися з позовами в суди. Найбільше їх надійшло від грецьких громадян — пасажири переважно були саме з цієї країни. Оскільки Львівське авіапідприємство не визнавало себе винним у загибелі людей, то й страховики відмовилося сплачувати. Тож грецький суд прийняв рішення: заборонити виліт іншого літака «Аеросвіту» — «Боїнг-737-200» з аеропорту Салоніки, залишивши лайнер у заставу доти, поки обидві компанії не з'ясують стосунки. Тому з 28 січня «Боїнг» «Аеросвіту» під арештом. Понад півроку він стоїть на приколі в грецькому порту, збитки компанії зростали з кожним днем, а львівські авіатори наполягали на своєму: так, везли ми, але перевізниками себе не вважаємо, оскільки авіаквитки реалізовувала інша компанія.

Аргумент школярський. Але чому він став можливий? Річ у тім, що між Львівським авіапідприємством та «Аеросвітом» укладено дві угоди про співробітництво, датовані березнем і квітнем минулого року. У договорі, датованому квітнем, сказано, що він діє у межах України. І обидві компанії працювали за березневою угодою. Та й командир Львівського авіапідприємства Леонтій Загрева вже наступного дня після катастрофи своїм листом, адресованим фірмам-страховикам, підтвердив, що рейс виконувався за березневим договором і що стався страхувальний випадок. Та й багато інших документів «Львівських авіаліній» підтверджують, що розрахунки велися за березневим договором.

Зрозуміло, віддавати гроші завжди складніше, ніж їх брати. Але Міжнародний повітряний кодекс, який є керівництвом до дії для всіх учасників повітряних перевезень, гласить: за життя пасажирів відповідає той, у кого вони сидять за спиною, тобто компанія, яка їх перевозить, а не той, хто квиток продав. Скажімо, якщо ви купили квиток у японської компанії, а летите літаком «Люфтганзи», то за вашу безпеку під час польоту відповідає «Люфтганза». Законодавство України також визнає: власник джерела підвищеної небезпеки, яким є транспортний засіб — літак, несе відповідальність перед пасажирами за будь-які негативні наслідки, що сталися.

У цій історії, яка триває вже майже десять місяців, здавалося, крапки над «і» поставив Арбітражний суд України: за позовом компанії «Аеросвіт» він визнав перевізником рейсу «Київ—Салоніки» Львівське авіапідприємство.

Отже, тепер родичам жертв катастрофи відомо, до кого звертатися за компенсаціями — їх має сплатити Львівське авіапідприємство. Проте, з'ясовується, що рішення суду не матеріальне і не зобов'язує сторони платити або не платити. Він лише з'ясував відносини сторін відповідно до порушених у позові питань. Питання про відшкодування заподіяних збитків авіакомпанії «Аеросвіт» «Львівськими авіалініями» розв'язуватимуть інші суди. Та й на запитання "хто, кому і скільки платитиме?" дадуть відповіді інші суди, куди звернуться родичі з відповідними документами. Вони ж на власний розсуд вирішуватимуть, кого обрати відповідачем, яким може бути або фактичний перевізник (Арбітражний суд визнав, що це «Львівські авіалінії»), або перевізник за договором — «Аеросвіт», або обидві компанії разом. А вони вже мають з'ясовувати стосунки зі своїми страховими компаніями. Це вже суто процесуальне право постраждалих, до кого звертатися з позовом. Але відповідати має той, хто був фактичним перевізником.

А тим часом Львівське авіапідприємство і не збирається здаватися: воно вперто намагається переконати суд у тому, що хоч і перевозило пасажирів на своїй машині, але перевізником не... є. Тому, не визнавши рішення Вищого арбітражного суду, обіцяє звернутися зі скаргою до голови Арбітражного суду.

Хоча, звичайно, львів'ян можна зрозуміти, бо у разі визнання цього підприємства винним воно може збанкрутувати. Адже страховка за літак, яку львів'яни можуть одержати від своїх страховиків, мізерно мала: 600 тисяч гривень. А реальна сума — п'ять мільйонів доларів. Тобто «Львівські авіалінії» мають прямі збитки.

Юрисконсульт авіакомпанії «Аеросвіт» Борис Кореневський переконаний, що рішення Арбітражного суду є об'єктивним, позов задоволено в головному: угоду між «Аеросвітом» і «Львівськими авіалініями» від 6 березня 1997 року визнано такою, що відбулася. Тож зобов'язання, які покладалися на львів'ян, вони повинні виконати. Їм необхідно тверезо оцінити свої ризики і почати активно працювати зі страховиками, а претензії мають бути задоволені як у добровільному, так і в судовому порядку.

Уже після винесення Арбітражним судом України рішення «Львівські авіалінії» у деяких засобах масової інформації почали натякати, що нібито «Аеросвіт» сфальсифікував березневий договір. Але ж під ним стоять особисті підписи посадових осіб авіапідприємства — юрисконсульта, головного бухгалтера, економіста, начальника відділу, зрештою, генерального директора, скріплені печаткою підприємства.

Слід зазначити, що Західноукраїнською транспортною прокуратурою порушена кримінальна справа за фактом цієї авіакатастрофи, а слідчі органи затребували низку документів у позивача і відповідача.

Зокрема, в авіакомпанії «Аеросвіт» було вилучено факсову копію березневого договору. Бажаючи одержати оригінал цього договору, «Аеросвіт» неодноразово звертався до прокуратури з проханням надати оригінал чи завірену його копію.

Західноукраїнська транспортна прокуратура 27.03.1998 р. надіслала авіакомпанії ксерокопію (а не факсовий текст) угоди та додаток до неї.

Ідентичність факсового тексту зі ксерокопією не може викликати сумнівів.

(Закінчення на 15-й стор.).

Хроніка. Факти. Події

● *Баку*

Лідером був, лідером і залишився

За попередніми даними, Гейдар Алієв набрав більш як дві третини голосів виборців на виборах президента Азербайджану. Отже, Алієв знову став главою держави. Точніші дані голосування буде оприлюднено найближчим часом.

● *Пномпень*

Батьківщині не довіряють

Лідери опозиції Камбоджі погодилися на переговори з керівництвом правлячої партії, але за межами країни. «Зустріч, — зазначено в опублікованій у Таїланді спільній заяві роялістської ФУНСІНПЕК та Партії «Кхмерська нація», — має відбутися в Токіо або Пекіні, Парижі, Бангкоку, але не в Камбоджі, де переговори йтимуть під загрозою можливості насильства».

● *Кіншаса*

«Підселення» народів

Уряд Демократичної Республіки Конго звинуватив сусідні Уганду та Руанду у переселенні на її територію тутсі для зміцнення етнічної бази повстанців. У заяві уряду зазначено, що Уганда і Руанда перевозять нині зі своєї території на територію Конго, контрольовану повстанцями, тисячі тутсі.

● *Душанбе*

Люди втомилися від убивств

Кілька бойовиків убито, четверо взято в полон під час зіткнення таджицьких незаконних збройних формувань з підрозділами урядових сил на сході Душанбе. Операція з нейтралізації бойовиків розпочалася після закінчення терміну ультиматуму про саморозпуск і здачу зброї, що його поставив уряд. Влада Таджикистану не має наміру й далі терпіти терористичну сваволю: населення втомилося від убивств, грабунків, нападів і викрадень людей.

● *Анкара*

Посланець миру

Міністр закордонних справ Єгипту Амр Муса прибув до Анкари з коротким візитом. Його мета — посередництво у врегулюванні кризи між Туреччиною та Сирією. Анкара вимагає від Дамаска відмовитися від підтримки Курдської робітничої партії, котра веде збройну боротьбу за автономію для курдів на турецькій території. В іншому разі турки загрожують застосувати силу. Сирійці заперечують, що підтримують КРП.

● *Токіо*

Змінять гнів на ласку?

Лідер Демократичної партії Японії Наото Кан висловився за поновлення участі Токіо в міжнародному проекті спорудження в КНДР двох легководних реакторів в обмін на відмову Пхеньяна від здійснення своєї ядерної програми. Якщо Північна Корея продовжуватиме її і розробить ядерну боєголовку для наявних у неї ракет, це матиме серйозні наслідки не лише для Японії, а й для інших країн, заявив лідер провідної сили японської опозиції. Японія заморозила свою участь в Організації сприяння розвитку енергетики Кореї після того, як наприкінці серпня Пхеньян здійснив запуск ракети, траєкторія польоту якої проходила над Японськими островами. У Токіо вважають, що Північна Корея здійснила тоді випробування своєї нової балістичної ракети підвищеної дальності.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

Друзі поки що не бачать нас у ЄС

Ось уже сім років, як ми не без гордості повторюємо: Україна — європейська держава. За кордоном це запам'ятали спочатку географи, потім політики. Мало-помалу Київ активніше залучається до європейських справ. Але інтеграції до сучасної економіки Старого Світу не відбулося. А це означає, що помітнішої політичної ролі в Європі Києву поки що не зіграти, адже правила нині диктують сильні і фінансово незалежні. Найрозвиненіші країни континенту об'єднали зараз свою міць у Європейському союзі — організації, яка насамперед замислювалася як економічна, проте вже має неабиякий вплив на політику. Для більшості східноєвропейських держав стало мрією потрапити до ЄС, щоб не почуватися на узбіччі континенту.

Україна також спочатку напівнатяками, а потім чітко заявила про своє бажання вступити до ЄС у майбутньому. А що думають про це в самому Європейському союзі? Напередодні саміту «Україна—ЄС» у Відні Президент Ради ЄС Вольфганг ШЮССЕЛЬ відповів на запитання кореспондента «ГУ».

З досьє «ГУ»

Вольфганг Шюссель — віце-канцлер Австрії і міністр закордонних справ. Народився у 1945 році у Відні. Закінчив столичний університет. Став доктором права у 1968 році. Працював для консервативної Австрійської народної партії (АНП), з 1975 року — генеральний секретар Австрійського економічного союзу — одного з автономних об'єднань АНП.

З 1979 року В. Шюссель — член Національної Ради —однієї з палат австрійського парламенту. Через десять років його призначають міністром економіки в уряді Франца Враницького.

1995 року Австрійська народна партія обрала Вольфганга Шюсселя своїм головою. Того самого року він стає віце-канцлером та міністром закордонних справ Австрії. Однак через рік Враницький змінює уряд, і Шюссель йде з посади. Він повертається лише 1997-го, увійшовши до складу коаліційного уряду нового федерального канцлера Австрії Віктора Кліма.

У другому півріччі 1998 року Австрія головує у Європейському союзі. Таким чином В. Шюссель як міністр закордонних справ автоматично стає Президентом Ради ЄС. Він також бере участь у переговорах «трійки» —консультативного органу ЄС, який об'єднує три країни: ту, що головувала в союзі минулі півроку, нині головуючу та її наступницю.

— Пане Шюссель, Україна досить однозначно висловила своє прихильне ставлення до Європейського союзу і нині прагне асоційованого членства в ЄС. Наскільки в нас великі шанси його отримати?

— Насамперед скажу, що Україна є справді одним із найважливіших стратегічних партнерів для Європейського союзу. Ми започаткували тісні відносини в рамках угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, яка діє з березня цього року. Два роки поспіль проводимо саміти «Україна—ЄС». Тобто я особисто переконаний, що наші відносини розвиваються.

І я знаю, що український Президент та уряд хочуть якнайшвидше розпочати переговори про асоційоване членство України в союзі. Проте мушу визнати: цей процес не треба прискорювати. Насамперед слід зробити ефективнішою спільну угоду про партнерство. Тепер це багато в чому залежить від України. Зокрема і від прийняття нових законів, які відповідали б європейським.

Я не виключав би можливості асоційованого членства України в ЄС як пізнішого кроку. Але стратегія Європейського союзу передбачає поетапність вступу країни до об'єднання. Бажання України зрозумілі. Але неможливо переходити до наступного кроку (тобто будь-якого членства), доповки не буде повністю реалізована угода про партнерство.

Ми зацікавлені мати конкретні результати. Але не тільки у переговорах і зустрічах, а насамперед у соціально-економічному співробітництві, програмах TACIS. ЄС започаткував чимало спільних проектів з Україною. І деякі нові члени союзу, а також кандидати на членство в ЄС мають двосторонні домовленості з вашою державою. Саме ці конкретні проекти нас і цікавлять.

— Політики рідко роблять прогнози. Та все ж таки: коли двері ЄС будуть відкриті для України і чи зможе наша держава у майбутньому розраховувати на якісь «послаблення» суворих вимог союзу до нових кандидатів в ЄС?

— Усе залежить від вас. Скажу лише, як я бачу ситуацію. Україна хоче перестрибнути етап, одразу підписавши асоціативну угоду, бо це крок до повноправного членства в союзі. Але ЄС зараз не готовий пропонувати членство. З другого боку, якщо бути чесним, Україна нині і не відповідає вимогам ЄС до країн-кандидатів, бо ваша держава є країною перехідного періоду. І це зрозуміло: ви маєте розв'язати безліч проблем, успадкованих ще з радянського періоду, і мусите проводити економічні реформи.

Ми знаємо також, що російська економічна і політична криза впливає на Україну. І всі в Європі прагнуть допомогти вам. Але ми також знаємо, що в Україні є певні внутрішні перешкоди на шляху подолання кризи в економіці. Не хочу нікого повчати, але ви мусите змінити деякі директиви і закони.

Зі свого боку, ми підтримуватимемо Україну, бо вважаємо важливим залучити вашу державу на європейську орбіту. Ми можемо навіть створити спільну стратегію розвитку, що допоможе Україні. І як нинішній Президент Ради ЄС я маю намір це робити. Але щодо членства в союзі, то, повторюю, воно не може бути запропоноване.

Згадайте, що сама Австрія майже сорок років йшла до того, щоб увійти до Європейського союзу. І як добрий друг України вважаю, що для вас було б помилкою концентруватися тільки на питанні членства в ЄС. Адже в такому разі Україна може пережити певне розчарування, і наша угода про партнерство не реалізується успішно. Водночас ми маємо надавати один одному більше інформації про можливості цієї угоди. Адже у мене часом створюється враження, що деякі українські політики повною мірою не уявляють, що цей документ міг би принести вашій державі.

— Розкажіть, будь ласка, про питання, які обговорюватимуться на саміті «Україна—ЄС» у Відні.

— Цей саміт — чудова можливість зустрітися на найвищому рівні керівникам європейських держав та України. Хочемо поговорити про перспективи угоди, двосторонні торговельні зв'язки. Йтиметься також про спільну стратегію у боротьбі з організованою злочинністю і торгівлею наркотиками, посилення поліцейських і юридичних інститутів, зменшення нелегальної імміграції. Крім того, обговоримо негативні наслідки російської кризи для України, а також те, як ваша держава збирається протистояти впливу цієї кризи. Отже, розклад роботи досить змістовний, і ми сподіваємося, що саміт пройде успішно.

Надія БЕДРИЧУК.

Київ—Відень—Київ.

Україна—ЄС

(Довідка)

Вступ до ЄС — зовнішньополітичний курс нашої держави. З першого березня 1998 року, після ратифікації парламентами п'ятнадцяти країн — учасниць Європейського союзу та України, набула чинності угода про партнерство і співробітництво між ЄС та Україною. Вона, зокрема, передбачає скасування майже всіх обмежень на торгівлю між нашими державами, а також широкі можливості співпраці в будівництві транспортних коридорів, боротьбі зі злочинністю тощо.

Хоча нині ЄС є найбільшим економічним партнером України, відносини з ним складаються не завжди гладко. Зокрема, союз встановив квоти на імпорт української сталі, назвавши це винятком. Щоправда, передбачено поступове збільшення квот до 2001 року (на 5% у 1998-му і на 2,5% щороку до 2001-го).

Але тільки-но було врегульовано «сталеве питання», наш уряд прийняв рішення обмежити ввіз до України автомобілів, яким більш як п'ять років. Європейський союз вважає, що цей крок суперечить принципам угоди.

Нині Україна має негативне сальдо у торгівлі з країнами ЄС. Наше бажання збільшити експорт до Європи часто наштовхується на об'єктивні перепони: важко отримати європейські сертифікати на українську продукцію, високою є конкуренція із західними партнерами тощо. Тож основний експорт України до країн ЄС — це сировина і невисокотехнологічні товари.

Віднедавна проблеми співпраці ЄС та Україна обговорюють на самітах. Перша така зустріч на найвищому рівні відбулася торік, під час головування в ЄС Британії. Другий саміт має відбутися у Відні 15—16 жовтня.

Позбавлення недоторканності сприятиме ринку?

У Киргизстані вирішили внести поправки до Конституції країни. Для цього президент Аскар Акаєв запропонував провести загальнодержавний референдум.

Громадянам пропоновано визначити своє ставлення до передання землі в приватну власність, реорганізації двопалатного парламенту, позбавлення депутатів недоторканності, а також інших поправок, які відкриють більше можливостей для розвитку ринкової економіки.

Свою думку про референдум висловив міністр закордонних справ Киргизії М. Іманаліев. Як повідомляє ДІНАУ, він вважає, що такий підхід не суперечить Основному Закону країни і міжнародному досвіду розвинених демократичних держав.

Читайте і лікуйте

Посол Канади в Україні пан Дерек Фрейзер оголосив про передання Фондом співробітництва посольства Чорнобильському дитячому центру 7000 гривень.

Центр — недержавна організація, яка об'єднує понад 80 лікарів та працівників з галузі охорони здоров'я, котрі стажувалися в Канаді. Ці кошти планововано використати на придбання медичних журналів для Української національної медичної бібліотеки.

«Я сподіваюся, що це допоможе лікарям та медпрацівникам ознайомитися з найсучаснішими медичними досягненнями», — зазначив пан посол.

Наталя РІЗНИК.

На аренах країни і світу

Спорт

Футбол

Євро-2000. Відбіркові турніри.

Цей тур приніс кілька несподіваних результатів. Насамперед це поразка іменитої збірної Німеччини від турок в Анкарі. Мало хто сподівався, що збірна Болгарії, яку всі поспішили списати в «тираж», позбавила двох очок англійців у Лондоні, на «Уемблі». Звичайно, ніхто не сумнівається в силі збірної Румунії, але і її перемога в Порту над командою Португалії — з присмаком сенсації.

Несподіванка також — лідерство у другій групі футболістів Латвії. І їхня перемога над грузинами, які мають чималий авторитет у футбольному світі.

Група 1. Данія — Уельс — 1:2, Італія — Швейцарія —2:0. Італія — 6 очок, Уельс — 3, Білорусь, Данія — по 1, Швейцарія — 0.

Група 2. Латвія — Грузія — 1:0, Словенія — Норвегія — 1:2. Латвія — 6. Грузія, Норвегія — по 3, Греція, Словенія — по 1, Албанія — 0.

Група 3. Туреччина — Німеччина — 1:0, Північна Ірландія — Фінляндія — 1:0. Туреччина — 6, Фінляндія, Північна Ірландія — по 3, Молдова, Німеччина — по 0.

Група 4. Вірменія — Ісландія — 0:0, Росія — Франція — 2:3 (Яновський, 45, Мостовий, 56 — Анелька, 13, Пірес, 29, Богоссян, 81; на 90-й хв. Блан не реалізував пенальті).

Андорра — Україна. 0:2.

0:1 Косовський, 31, 0:2 Ребров, 44.

Андорра: де Еулате, Паломо Рамірес, Тема, Анхель Мартін Гарсіа, Тоні Ліма, Ільдефонсо Ліма, Аугустін Пол, Оскар, Емельяно, Хуліо Санчес (Маноло Хіменес, 88), Ріос.

Україна: Шовковський, Лужний, **Микитин (Ковальов, 46),** Головко, Ващук, Попов, **Максимов** (Кривенцов, 55), Гусин, Косовський, Шевченко (Михайленко, 69), Ребров.

Попереджено Максимова (50) і Попова (51).

Арбітр — Антон Гуцов (Болгарія).

10 жовтня. Андорра-ля-Велья. «Есталіде Комуналь». 1 100 глядачів.

	В	Н	П	М	О
УКРАЇНА	2	0	0	5-2	6
Вірменія	1	1	0	3-1	4
Франція	1	1	0	4-3	4
Ісландія	0	2	0	1-1	2
Росія	0	0	2	4-6	0
Андорра	0	0	2	1-5	0

Наступні матчі в цій групі відбудуться завтра. Зустрінуться: Україна — Вірменія, Ісландія — Росія, Франція — Андорра.

Група 5. Англія — Болгарія — 0:0, Польща —Люксембург — 3:0. Польща — 6, Швеція — 3, Англія, Болгарія — по 1, Люксембург — 0.

Група 6. Кіпр — Австрія — 0:3, Сан-Марино — Ізраїль — 0:5. Ізраїль, Австрія — по 4, Кіпр — 3, Іспанія, Сан-Марино — по 0.

Група 7. Азербайджан — Угорщина — 0:4, Ліхтенштейн — Словаччина — 0:4, Португалія — Румунія — 0:1. Румунія, Словаччина — по 6, Угорщина, Португалія — по 3, Азербайджан, Ліхтенштейн — по 0.

Група 8. Мальта — Хорватія — 1:4. Македонія — 6, Ірландія, Хорватія — по 3, Югославія, Мальта — по 0.

Група 9. Шотландія — Естонія — 3:2, Литва — Фарери — 0:0, Боснія — Чехія — 1:3. Чехія — 6, Шотландія, Естонія, Боснія — по 4, Литва — 2, Фарери — 0.

Кубок України. 1/16 фіналу. Перші матчі. «Металург» (Запоріжжя) — СК «Одеса» — 3:2, ФК «Львів» — «Металіст» — 2:1, «Зірка» — «Кремінь» — 5:1, ФК «Черкаси» — «Таврія» — 1:1, «Десна» — «Прикарпаття» — 1:1, «Металург» (Нікополь) — СК «Миколаїв» — 1:1, «Металург» (Маріуполь) — «Сталь» — 2:0, ЦСКА — «Волинь» — 0:0.

Матч «плей-оф» відбіркового циклу чемпіонату світу серед жінок. **Україна — Німеччина — 1:1** (перший поєдинок — 0:5). До фінальної частини вийшли німкені.

Вільна боротьба

Чвертьфінальні зустрічі командного чемпіонату світу. Повторні поєдинки. Україна — США — 47:13 (перший матч — 35:28). Українці вийшли до півфіналу, де їхнім суперником будуть спортсмени Кореї.

Хокей

Груповий турнір Континентального кубка Європи. Новополоцьк (Білорусь). Київський «Сокіл» виграв у естонського «Кренгольма» (Нарва) — 8:1 та земляків із «Беркута-ППО» — 6:0, але поступився місцевому «Поліміру» — 3:5 і зійшов з дистанції.

На знімку: до Віталія Косовського, який відкрив рахунок у матчі Україна—Андорра, суперники ставляться не завжди чемно.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Аварія в горах під Салоніками: крапки над «і» поставив суд

(Початок на 13-й стор.).

Якщо до цього додати рахунки Львівського авіапідприємства за виконання рейсу до Ларнаки і Салонік у листопаді 1997 року, де підставою для їх виконання є березневий договір, то зрозуміло, що «Львівські авіалінії» зводять банальний наклеп на своїх партнерів. Авіапідприємство ще у червні 1997 р. застрахувало у компанії «Кредо-класік» свою відповідальність перед третіми особами та пасажирами, яка могла б виникнути у зв'язку з експлуатацією літака ЯК-42 42334, що зазнав катастрофи біля Салонік, у страховому полісі на 75 млн. доларів, перестрахованому на ту ж суму в англійській компанії «Sedgwick». Тобто воно несе відповідальність перед пасажирами. Тому будь-які ухиляння від відповідальності з боку страховиків і страхувальників недоречні.

Проте за зримими матеріальними і фінансовими втратами на другий план відступило інше: львів'яни встигли наробити галасу в пресі щодо неспроможності «Аеросвіту» нести відповідальність за безпеку пасажира, що завдало непоправної шкоди іміджу компанії з усіма наслідками, що звідси випливають. А саме: хто порахує, скільки пасажирів у зв'язку з цим втратив «Аеросвіт»?

От що каже з цього приводу генеральний директор «Аеросвіту» Леонід Погребняк:

— Так, відносини між підприємствами вже стають не діловими. Скажімо, заяви юриста Львівського авіапідприємства у газеті «Факты» про те, що, маючи ксерокс і факс, дуже легко виготовити будь-який документ, не можуть сприяти збільшенню поваги одне до одного. Але вважаю, що це все усвідомлені дії, оскільки за рахунок їх львів'яни відволікають увагу від головного і змушують зосереджуватися на другорядних питаннях. У цю справу втягнуто багато людей, організацій. А вона ж проста: взялися везти пасажирів, але, на жаль, не довезли. Цей факт залишається фактом незалежно від ксеро- чи факсокопії. Настав час платити.

Валентина ПИСАНСЬКА.

У номер

• *Миколаїв*

Долю «Москви» вирішить... Москва

Миколаївський суднобудівний завод ім. 61 комунара практично завершив ремонт ракетного крейсера «Москва» на замовлення ВМФ Росії. Однак, за словами заступника генерального директора заводу Анатолія Міхельсона, питання щодо передачі крейсера замовникові поки що не вирішено. Розмір заборгованості російського партнера за проведені роботи, яку замовник почав погашати лише з минулого місяця, становить більш як 10 млн. доларів. На сьогодні погашено близько 2%.

Міхельсон повідомив також, що нині підприємство веде переговори із замовником. Ухилившись від детальнішого коментаря ходу переговорів, він резюмував: «Ми можемо казати лише про те, що долю крейсера вирішуватиме уряд Росії, і чекаємо пропозицій нашого партнера», повідомляє «Інтерфакс-Україна».

• *Остер*

Древньому місту — 900

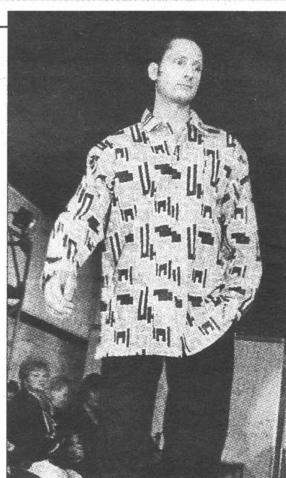
Остер урочисто відзначив 900-річний ювілей. З цієї нагоди його мешканців привітали гості з Києва, Чернігова, Чувашії. Тисячі людей зібрав місцевий стадіон, де для ювілярів виступили з концертною програмою професійні та самодіяльні колективи народної творчості. До ювілею приурочено вихід книги колишнього директора Остерського краєзнавчого музею Олександра Бузуна «Історія Остерщини».

І порадувало око, і пощадило гаманець

***А**БСОЛЮТНО не праві ті, хто вважає, що тенденції та віяння моди обмежуються у нас асортиментом речового ринку. Виставка-ярмарок «Осінь-зима-98/99», що тільки-но відгула в столичному «Українському домі», прямий тому доказ. На ярмарку було представлено продукцію понад ста кращих підприємств легкої промисловості України. І здивували вони покупців не тільки широким вибором виробів, але й відмінною їх якістю. Ціни також не «кусалися», що порадувало особливо.*

Та тільки зацікавити потенційного покупця фактом свого існування — це дрібниця в умовах жорстокої конкуренції із західними товарами, що заполонили вітчизняну торгівлю. Потрібні нестандартні рішення. Ось організатори і ввели в практику (сезонні ярмарки вже стають традицією) і асамблеї моди, і покази колекцій одягу, і семінари спеціалістів, які обмінюються не тільки гірким досвідом виживання, а й організації конкурентоспроможного виробництва. Як відзначив на церемонії відкриття ярмарку заступник міністра Мінпромполітики та президент спілки товаровиробників і підприємців у сфері легкої промисловості Микола Іващенко, паростки нового вже очевидні. Якщо раніше доводилося констатувати, що українські швейники, хутровики, взуттєвики трималися на плаву виняткова за рахунок експлуатації їх дешевої робочої сили з боку іноземних замовників, то тепер відзначається зростання виробництва вітчизняних товарів на 11% у порівнянні навіть з минулим роком.

Душею і натхненником ярмаркових показів моди, куди, до речі, абсолютно вільно міг потрапити будь-хто з бажаючих, став київський центр моди «Екста». На сьогодні це практично єдина точка, де акумулюються і творчі ідеї, і комерційні ініціативи. Наскільки вони виявляться життєздатними, покаже час. Та черги покупців у кожного виставкового стенду в день ярмарку — вже непоганий показник.

Анастасія АСТАХОВА.
Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Колектив Міністерства закордонних справ України висловлює глибоке співчуття своєму колезі Гнєдих Олександру Івановичу з приводу тяжкої втрати — смерті його матері

Дарії Петрівни.

Фестивалі

«Київська парсуна» — серія шоста

У суботу в столичний театральний майстерні «Сузір'я» стартував VI Міжнародний фестиваль камерних та моновистав «Київська парсуна». Він відкрився творчим вечором видатного українського актора і режисера Григорія Гладія (Монреаль), далі у програмі — вистави з Києва, Санкт-Петербурга, Білої Церкви, Амстердама, Мінська, Донецька, Портленда. Фестиваль триватиме до 18 жовтня.

Христофор ГРУША.

На знімку: художній керівник «Сузір'я» і натхненник «Київської парсуни» Олексій Кужельний.

Чотири години для чайної церемонії

Чи вмієте ви пити чай? У європейців ця «процедура» проходить аж надто швидко і можна навіть сказати —дещо примітивно: скип'ятив воду, запарив заварку, налив, випив... На все про все від сили хвилин тридцять. А в японців цей процес триває... чотири години.

У Республіканському планетарії, щоправда, на нього було відведено набагато менше часу. Майстриня чайної церемонії та ікебани Мідорі Ямада мала у своєму розпорядженні лише кілька годин, аби ознайомити киян та гостей міста з тим, як у Японії п'ють чай, і продемонструвати мистецтво складання квітів. Протягом двох вихідних вечорів зала планетарію була переповнена. А в неділю пані Мідорі Ямада ще й грала на старовинному японському інструменті кото...

Коли просто на очах з кількох — нехай і дуже красивих — квіток з'являється справжній витвір мистецтва, це справляє враження. Пані Мідорі демонструвала і сучасні ікебани, і ті, які складали в Японії ще кілька століть тому. А взагалі щодо того, як виникла ікебана, є ціла легенда.

У 6—7 століттях жив собі царевич Сьотоку Тайсі. Якось він пішов прогулятися околицями міста, побачив красиве озеро і вирішив скупатися. Свій одяг царевич кинув на сосну. А коли захотів одягнутися, то сосна не виявила бажання віддати вбрання. І тоді царевич зрозумів: у сосні живе якась божественна істота. Щоб умилостивити її, він прикрасив сосну квітами. На місці цієї сосни потім збудували храм, який, до речі, і досі є. І люди несли в нього квіти. А в 14 столітті композиціями з квітів почали прикрашати помешкання.

Чайна церемонія має не менш давню історію. У тому-таки 14 столітті її полюбили войовничі самураї. Вони вважали найкращим відпочинком від «роботи» медитації за чашкою чаю. У 15—16 століттях було розроблено канони чаепиття, яких дотримуються майстрині чайної церемонії...

Залишається додати, що вечори з Мідорі Ямадою організовано в рамках «Тижнів японської культури» зусиллями Посольства Японії в Україні та благодійного фонду «Далекий Схід». «Тижні» ще тривають. На черзі новий захід: 15 жовтня у київському кінотеатрі «Кінопанорама» розпочнеться 6-й фестиваль японського кіно.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Ювілеї

Трамваї пасажирських бажань

50-річний ювілей відзначив «Київбудедектротранс». Саме завдяки цій організації мешканці столиці мають змогу користуватися міським транспортом, зокрема трамваями та тролейбусами. Адже за півстолітнє існування «Київбудеектротрансом» було прокладено більш як 150 кілометрів трамвайних та тролейбусних ліній.

Будівельникам насправді є чим похвалитися. Їхніми руками — за допомогою лопат — відновлювалися електротранспортні шляхи Києва в повоєнні роки. З кожним роком з'являлося дедалі більше трамвайних та тролейбусних ліній.

Примітно, що столичним електротранспортникам належить чимало унікальних розробок. Скажімо, саме в Києві були започатковані так звані трамвайні та тролейбусні поїзди (з'єднані вагони). Лінію для першого в Європі швидкісного трамвая будував теж «Київбудеектротранс».

Працівники організації впевнені, що екологічно чисті трамваї та тролейбуси можуть стати транспортом майбутнього. Нині електротранспортники зайняті будівництвом трамвайної лінії біля моста ім. Патона. А в планах — будівництво лінії (довжиною 24 км) швидкісного трамвая на Лівому березі столиці.

Тетяна МІШИНА.

Київ.

Його дім — музей

Постаті

Здається, нині немає такої людини, котра не знала б про Переяслав-Хмельницький державний історико-культурний заповідник, що на Київщині. Колись тут налічувалося лише 32 експонати, а тепер тут — 22 музеї. І все це завдяки директору Михайлові Сікорському, якому сьогодні виповнюється 75.

Очоливши 47 років тому тоді ще Переяслав-Хмельницький краєзнавчий музей, по суті, днюючи і ночуючи в ньому, Михайло Іванович зробив за цей час неможливе. Той, хто бував на території заповідника, на власні очі переконався в цьому. Лише за роки нашої незалежності відчинили двері п'ять нових музеїв: історії української православної церкви; транспорту; пошти; лікарських рослин; козацький некрополь. Тут відтворили історію українського православного хреста, а ще відкрили найбільшу в світі колекцію стел із поховань трипільської культури, кам'яних скіфських і половецьких баб.

У задумах Сікорського — відтворення першої в Україні козацької Січі, створення музею історії філософії України. Все навіть не переповіси... Тож побажаємо Михайлу Івановичу здоров'я і наснаги, аби втілити в життя задумане.

Надія КУЗНЕЦОВА.

На знімку: М. І. Сікорський.

Голос України

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заступник головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
♦ Рукописи не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 189420.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Зам. 0311196.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0